

# Natuurtoets Kempenbaan te Veldhoven

## Natuurtoets Kempenbaan te Veldhoven

projectnr. 262810.40  
revisie 02  
23 januari 2015

### auteur(s)

L.J.G. Koks  
L.C. Smitskamp

### Opdrachtgever

Gemeente Veldhoven  
Postbus 10101  
5500 GA Veldhoven

datum vrijgave

23 januari 2015

beschrijving revisie 02

Actualisatie n.a.v. Bestemmingsplan en VO+

goedkeuring

vrijgave

# Colofon

**Projectgroep bestaande uit:**

L.J.G. Koks  
L.C. Smitskamp

**Tekstbijdragen:**

L.J.G. Koks  
L.C. Smitskamp

**Fotografie:**

**Vormgeving:**

**Datum van uitgave:**

23 januari 2015

**Contactadres:**

Beneluxweg 125  
4904 SJ Oosterhout  
Postbus 40  
4900 AA Oosterhout

Copyright © 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud	Pagina
<b>1</b>	<b>Inleiding ..... 3</b>
1.1	Aanleiding en Doel .....3
1.2	Leeswijzer .....3
<b>2</b>	<b>Projectbeschrijving ..... 4</b>
2.1	Huidige situatie plangebied.....4
2.2	Voorgenomen ingreep .....5
2.3	Mogelijke effecten .....6
<b>3</b>	<b>Toetsing EHS ..... 7</b>
3.1	Methodiek .....7
3.2	Aanwezigheid beschermde natuurwaarden .....7
3.3	Effectbeschrijving en -beoordeling .....9
3.4	Effectbeoordeling.....10
3.5	Compensatieverplichting ..... <del>1144</del>
3.5.1	<i>EHS-compensatie buiten de EHS</i> ..... <del>1515</del>
3.5.2	<i>Wijziging EHS volgens 'nee-tenzij principe'</i> ..... <del>1515</del>
3.6	EHS-compensatie buiten de EHS..... <del>1515</del>
3.6.1	<i>Inleiding</i> ..... <del>1515</del>
3.6.2	<i>Visie op gebiedsontwikkeling Zilverackers</i> ..... <del>1616</del>
3.6.3	<i>Uitwerking compensatieverplichting</i> ..... <del>1818</del>
3.7	Wijziging EHS volgens 'Nee-tenzij principe' ..... <del>1919</del>
3.7.1	<i>Inleiding</i> ..... <del>1919</del>
3.7.2	<i>Compensatie-opgave</i> ..... <del>1919</del>
3.7.3	<i>Uitwerking compensatieverplichting</i> ..... <del>20</del>
<b>4</b>	<b>Toetsing Flora- en faunawet ..... <del>2222</del></b>
4.1	Methodiek ..... <del>2222</del>
4.2	Aanwezigheid beschermde natuurwaarden ..... <del>2323</del>
4.3	Effectbeschrijving..... <del>2525</del>
4.4	Toetsing verbodsbepalingen ..... <del>2929</del>
4.4.1	<i>Algemene zorgplicht (Art. 2 FFWet)</i> ..... <del>2929</del>
4.5	Ontheffing Flora- en faunawet .....30
4.6	Mitigerende maatregelen .....30
<b>5</b>	<b>Conclusie en vervolgstappen..... <del>3737</del></b>
5.1	Conclusie..... <del>3737</del>
5.2	Vervolgstappen ..... <del>3737</del>
<b>Bijlage 1: Bronnen</b> .....	<b>1</b>
<b>Bijlage 2: Tabel Flora- en faunawet beschermde soorten</b> .....	<b>1</b>
<b>Bijlage 3: Verspreiding tabel 2 en 3 soorten Flora- en faunawet</b> .....	<b>1</b>
<b>Bijlage 4 Wettelijk kader Flora- en faunawet</b> .....	<b>1</b>

**Bijlage 5: Wettelijk kader Natuurbeschermingswet 1998 ..... 1**

**Bijlage 6: Beleidskader Ecologische Hoofdstructuur (EHS) ..... 1**

# 1 Inleiding

## 1.1 Aanleiding en Doel

De gemeente Veldhoven wil omstandigheden creëren, die bijdragen aan de continuering en doorontwikkeling van hoogwaardige bedrijvigheid in de regio. Een groot deel van deze bedrijven is gelegen op bedrijventerrein De Run. De opwaardering van dit bedrijventerrein moet ertoe leiden dat het de uitstraling heeft van een modern, dynamisch en duurzaam bedrijventerrein, passend binnen de ambitie van Brainport Zuidoost-Brabant. Daarnaast moet De Run dé toegangspoort worden van de Brainport via de A67. Om dit te bereiken, wordt De Run aangesloten op de A67.

In het ‘Milieueffectrapport Kempenbaan en nieuwe aansluiting A67’ is een aantal alternatieven afgewogen op milieueffecten. Uit deze afweging is een voorkeursalternatief, alternatief 2 met aansluiting op de N69, gekozen. In het MER zijn de effecten en verschillen in effecten tussen alternatieven op globale schaal beoordeeld. Nu het voorkeursalternatief is vastgelegd, is het van belang op detailniveau te beoordelen en toetsen welke effecten in het kader van ecologie en natuurwetgeving (de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en EHS) zullen optreden.

In het kader van de vigerende natuurwetgeving is een beoordeling noodzakelijk ten behoeve van het bestemmingsplan en dient samen met een activiteitenplan, dat geen onderdeel uitmaakt van deze natuurtoets, als onderbouwing voor een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet. De beoordeling is uitgevoerd door middel van deze Natuurtoets waarin de beleidskaders (Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet en EHS) apart zijn beoordeeld. De resultaten zijn uiteengezet in de onderliggende rapportage. Mitigatie en compensatie zijn alleen in grote lijnen opgenomen in deze natuurtoets, een nadere uitwerking vindt plaats in het document “Compensatieplan en Wijziging EHS-begrenzing Kempenbaan West”.

## 1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een omschrijving van de huidige situatie van het plangebied, de voorgenomen ingreep en de verwachte effecten ten aanzien van het voornemen. In hoofdstuk 3 wordt de toetsing ten aanzien van de EHS uitgevoerd. In hoofdstuk 4 en 5 worden respectievelijk de toetsing van de Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en faunawet uitgevoerd. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en vervolgstappen die genomen moeten worden ten aanzien van de vigerende natuurwetgeving en beleid.

## 2 Projectbeschrijving

### 2.1 Huidige situatie plangebied

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door woonwijken en bedrijventerreinen, waaronder De Run in het oostelijk deel van het plangebied (onder meer de bedrijven Baetsen en Hurks). Daarnaast is sprake van kleinschalig agrarisch gebied, sportvelden, bos en natuurterreinen (naald- loofbomenbos (EHS)) en een golfbaan in het westelijke deel. Aan de noordoostzijde grenst het plangebied aan de woonwijken van Veldhoven. Aan de zuidzijde van de A67 bevinden zich het industrieterrein De Heibloem, een golfterrein en gemengd bos (EHS). Het bedrijventerrein De Run grenst aan of maakt deel uit van het plangebied.

Er zijn op het bedrijventerrein De Run (150 hectare) circa 200 bedrijven gevestigd. Bij deze bedrijven ligt de nadruk op technologische ontwikkelings-, assemblage- en productieactiviteiten. Ook zijn er nog enkele locaties waar meer industrie gerelateerde bedrijven zitten.

De Run is gelegen aan de N2 en de A67, maar enkel bereikbaar vanaf de N2. De Kempenbaan vormt de hoofdontsluitingsroute voor het bedrijventerrein. De aansluiting N2-Kempenbaan is een verkeersknelpunt. De weg sluit ter hoogte van Veldhoven-Zuid aan op de N2 en loopt via een viaduct over de A67 waar hij aansluit op de Locht, een parallelstructuur langs de A67.

De Kempenbaan bestaat grotendeels uit 2 x 1 rijbanen. De aansluitingen op de Kempenbaan zijn ten westen van De Run 4500 aanwezig in de vorm van rotondes. Het aan te leggen deel Kempenbaan (rotonde Kneigselseweg meest noordelijk gelegen rotonde figuur 2) wordt gerealiseerd in het kader van het bestemmingsplan Zilverbaan. Alhoewel de toetsing aan het bestemmingsplan Zilverbaan niet behoort tot de scope van onderhavig onderzoek, is de toetsing van dit gedeelte aan de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet wel opgenomen in dit rapport. In figuur 1 is het plangebied afgebeeld. Dit plangebied en directe omgeving zijn onderzocht tijdens het onderzoek naar aanwezige natuurwaarden.



Figuur 1: Plangebied bestemmingsplan Kempenbaan West

## 2.2 Voorgenomen ingreep

De ingreep in het plangebied bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste de reconstructie van de Kempenbaan en ten tweede het realiseren van een aansluiting van de Kempenbaan op de A67. In figuur 2 is het verkeerskundig ontwerp van de plansituatie weergegeven.

De ingreep zal in grote lijnen bestaan uit:

- de opwaardering van de Kempenbaan van 2 x 1 naar 2 x 2 rijbanen en verhoging van de snelheid van 50 km/uur naar 70 km/uur;
- aanleg van de oprit en afrit van de A67 in een Haarlemmermeeraansluiting op de Westparallel N69;
- aanleg van de Westparallel N69 vanaf de kruising met de Locht met viaduct over de A67;
- aansluiting van de Locht via een volwaardige kruising met de Westparallel N69;
- aanleg van een fietsersbrug naast het huidige viaduct over de A67;
- de aansluiting op de Oeienboschdijk en toekomstige Zilverbaan door middel van een rotonde (Knegselseweg) is planologisch al geregeld in het bestemmingsplan Zilverbaan (2e fase Westelijke Ontsluitingsroute (WOR)).

De toetsing en effectbeoordeling hebben betrekking op de gehele nieuwe structuur zoals in figuur 2 is afgebeeld (inclusief kruising de Locht, inclusief rotonde Knegselseweg/toekomstige Zilverbaan). De aansluiting van de N69 vanuit zuidelijke richting op de kruising de Locht wordt door de Provincie Noord-Brabant uitgevoerd (dus exclusief kruising de Locht).



Figuur 2: Verkeerskundig ontwerp

### **2.3 Mogelijke effecten**

De aanleg van de Kempenbaan West inclusief de aansluiting op de A67 heeft de nodige gevolgen voor de in het gebied aanwezige natuurwaarden. Het betreft met name ruimtebeslag binnen beschermd natuurgebied (Ecologische Hoofdstructuur) en verstoring en vernietiging van leefgebied van beschermde soorten.

Aangezien volgens de vigerende wetgeving natuurgebieden en soorten een grote mate van bescherming hebben, zal de bepaling van effecten op deze natuurwaarden plaatsvinden aan de hand van deze wetgeving. Achtereenvolgens komen aan bod:

- effectbepaling op de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)
- effectbepaling op beschermde soorten (Flora- en faunawet).

De effecten op Natura 2000-gebieden worden behandeld in een separate notitie (Kempenbaan-West - Passende Beoordeling; Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998. AnteaGroup, 2014)



## **3 Toetsing EHS**

### **3.1 Methodiek**

Toetsing aan de EHS vindt plaats door het beoordelen van effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van een EHS-gebied. Deze zijn vertaald in natuurbeheertypen en ambitietypen in het Natuurbeheerplan Noord-Brabant. Daarnaast moet een alternatievenafweging plaatsvinden om te bepalen of effecten op andere wijze voorkomen kunnen worden en moet er sprake zijn van een reden van groot openbaar belang. Indien er geen reëel alternatief is voor het voornemen en er een groot openbaar belang is vastgesteld, moet er compensatie plaatsvinden. Compensatie dient binnen de huidige begrenzing van de EHS te worden uitgevoerd. Alleen in uitzonderlijke gevallen kan, met een beroep op de overgangsbepalingen, ook buiten de EHS worden gecompenseerd.

De Verordening Ruimte is een weergave van het provinciale beleid en visie in relatie tot de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro). In de Verordening is beschreven wat de provincie op ruimtelijk niveau wil bereiken en hoe dat tot stand dient te komen. Deze Verordening wordt juridisch gezien als een doorvertaling van de landelijke wet op provinciaal niveau. De gemeenteraad moet bij het vaststellen van een bestemmingsplan de regels uit de Verordening Ruimte toepassen. In artikel 5 van deze Verordening is het aspect Ecologische Hoofdstructuur beschreven.

### **3.2 Aanwezigheid beschermde natuurwaarden**

Voor de EHS-gebieden gelegen in de omgeving van het plangebied zijn in het natuurbeheerplan Noord-Brabant tweeledige doelen opgesteld. Dit zijn de huidige natuurbeheertypen en daarnaast de ambitietypen. De natuurbeheertypen zijn de huidige waarden die aanwezig zijn binnen de EHS en de ambitietypen zijn de doelen die gesteld zijn voor de ontwikkeling van huidige natuurbeheertypen. Voor de toetsing is het niet alleen van belang welke natuur aanwezig is, maar ook welke doelen geambieerd worden in de EHS.

De figuur 3 geeft de aanwezige natuurbeheertypen aan die aanwezig zijn in het plangebied.



*Figuur 3: De natuurbeheertypen in de EHS-gebieden rondom het plangebied. Lichtgroen = N10.01 Nat schraalland, lichtbruin = N16.01 Droog bos met productie, donkerbruin = N16.02 Vochtig bos met productie. Lichtblauw = N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos, donkerblauw = N14.02 Hoog- en laagveenbos.*

Het natuurwaardenonderzoek heeft echter aangetoond dat de gebieden, aangemerkt als beheertype N16.02 Vochtig bos met productie en N10.01 Nat schraalland tussen de Locht en de A67 in de huidige situatie bestaan uit elzenbroekbos, vochtig bos met productie en kruidenrijke rietruigte.

Figuur 4 toont de ambitietypen voor de natuur binnen de EHS-gebieden.



*Figuur 4: De ambitietypen voor natuurontwikkeling in de EHS-gebieden rondom het plangebied. Lichtgroen = N10.01 Nat schraalland, lichtbruin = N16.01 Droog bos met productie, donkerbruin = N16.02 Vochtig bos met productie. Lichtblauw = N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos, groen = N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos, geelgroen = N11.01 Droog schraalgrasland.*

Voor de EHS-gebieden nabij het plangebied is als ambitie gesteld om een deel van het huidige N16.02 Vochtig bos met productie ten zuiden van de A67 om te vormen tot N11.01 Droog schraalgrasland. Dit nieuwe droog schraalgrasland zal dan aansluiten op het huidige nat schraalland dat tegen de A67 aangelegen is. Echter gezien de hoge grondwaterstand in het gebied waar droog schraalland is beoogd, kan gesteld worden dat dit natuurdoeltype hier geen realistische ontwikkeling betreft. Het beheer van het terrein is enkele jaren geleden al ingezet op de ontwikkeling, en daarmee uitbreiding, van het huidige areaal nat schraalland.

Een verspreidingskaart van tabel 2 en 3 Flora- en faunawet beschermde soorten, exclusief algemene broedvogels en inclusief de ligging van de EHS, is opgenomen in bijlage 4.

### 3.3 Effectbeschrijving en -beoordeling

De volgende effecten op EHS zijn te verwachten:

Ruimtebeslag Kempenbaan West op huidige beheertypen N16.01 Droog bos met productie, N16.02 Vochtig bos met productie en N10.01 Nat schraalland met een totaal van 11.66 hectare, zie figuur 5. Ontwikkeling van het ambitietype N11.01 Droog schraalgrasland op deze locaties is niet mogelijk, vanwege de hoge grondwaterstanden in het gebied. De overige oppervlakte aantasting van EHS heeft geen betrekking op de natuurdoeltypen, maar op bospaden of bebouwing (niet begroeide delen).

In tabel 1 wordt een overzicht gemaakt van de aantasting per natuurdoeltype en welke compensatieopgave hiervoor geldt.

*Tabel 1 oppervlakte aantasting natuurbeheertypen*

Aantasting - ruimtebeslag

Beheertypen	ruimtebeslag	
Waarde - Droog bos met productie	82.553 m2	8,26 hectare
Waarde - Vochtig bos met productie	26.697 m2	2,67 hectare
Waarde - Nat schraalland	7.325 m2	0,73 hectare
Totaal	116.575 m2	11,66 hectare

De versnippering van de EHS is beperkt door de compacte inrichting van de aansluiting op de A67, waarbij rekening gehouden is met het toekomstig benutten van de taluds en wegbermen als ecologische zone. Daarnaast blijven delen van de EHS die versnipperd raken groot genoeg om ecologisch te kunnen functioneren voor diverse soorten (met name Oeienbosch en Koningshof). Er ontstaan wel kleinere gebieden die niet meer direct in verbinding staan met de grotere "natuurkernen", zoals bijvoorbeeld het Klein Goor. Om te zorgen dat deze gebieden onderdeel uit blijven maken van het grotere geheel aan EHS (en daarmee te voldoen aan de eis vanuit het EHS beleid met betrekking tot behoud robuustheid en het behouden van ecologische verbindingen) is het treffen van verbindingsmogelijkheden noodzakelijk.

In de huidige situatie steken reeën de Locht als ook de A67 over ter hoogte van het bestaande viaduct de Locht. Deze situatie wordt door deze planvorming niet aangetast, waarmee deze verbinding in stand blijft. De dieren kunnen zich dan via het bestaande wegennetwerk blijven verplaatsen. Ook kunnen deze dieren de taluds en bermen van de toekomstige N69 gebruiken om zich te verplaatsen.

Voor kleinere grondgebonden zoogdieren, amfibieën en reptielen is het aanleggen van faunaduikers noodzakelijk. Dit geldt vooral voor Tabel 1 Ffwet soorten (algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën), maar ook voor de licht beschermde soorten (Tabel 2 Ffwet) Alpenwatersalamander en Levendbarende hagedis. Voor bijna alle soorten zijn faunaduikers (formaat dassentunnel) een goede optie om de gebieden voor deze soorten te ontsluiten. Verbindingen zijn noodzakelijk om te voorkomen dat ecologische functies en processen niet verdwijnen en om te zorgen dat het uitsterven van lokale

populaties niet optreden.

Geluidseffecten op EHS zullen vrijwel gelijk blijven. De gebieden die geluidseffecten ondervinden, zijn in de huidige situatie al onder de invloed van geluidseffecten van het bestaande wegennet. Een en ander is beschreven in het 'Milieueffectrapport Kempenbaan en nieuwe aansluiting A67' (ARCADIS, 2013a).

Er kan sprake zijn van een tijdelijke verdroging van beheertypen door bronbemaling bij de aanleg van de weg. Na aanleg zullen deze effecten weer verdwijnen. Het treffen van waterbeherende maatregelen tijdens de werkzaamheden dienen in elk geval in ogenschouw te worden genomen als daar de noodzaak toe bestaat vanuit hydrologisch onderzoek.

### **3.4 Effectbeoordeling**

#### Ruimtebeslag en compensatie

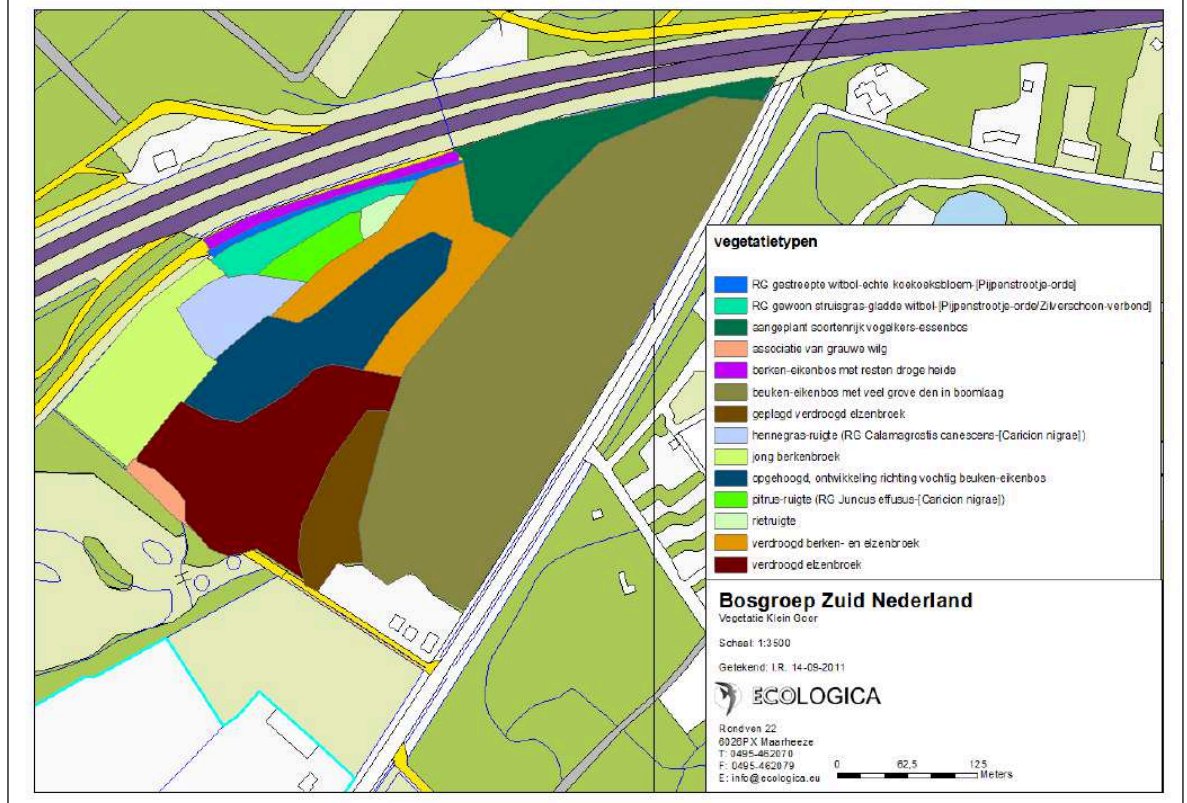
Het ruimtebeslag in de EHS wordt gecompenseerd om per saldo geen achteruitgang voor de EHS te laten ontstaan. Daarnaast zijn, om de robuustheid en het ecologisch functioneren van het EHS-gebied te waarborgen voor de aanwezige flora en fauna, voorzieningen voor ontsnippering nodig. Uitwisseling van diersoorten kan succesvol blijven via de bestaande en beschikbare wegbermen (met name onder het viaduct de Locht steken dieren over) en taluds langs de diverse wegenstructuren. De compensatie zal plaatsvinden op locaties waar dat bijdraagt aan de ecologische samenhang in de omgeving van het projectgebied. De EHS-compensatie wordt verder uitgewerkt in 3.5.

#### Natuurlijke waarden en kenmerken

Natuurwaardenonderzoek heeft aangetoond dat de aanwezige vegetatietypen in het plangebied niet overal overeen komen met de natuurbeheertypen die vastgesteld zijn voor de gebieden. Het is te verwachten dat de gestelde ambitietypen voor nat schraalland voor deze gebieden zich op termijn kunnen ontwikkelen. De doelen van de EHS zijn nog niet behaald, maar met de voortzetting van de ingeslagen beheersmaatregelen kan dit op termijn tot het gewenste resultaat leiden. De huidige aanwezige typen ter plaatse van het ruimtebeslag in het Klein Goor betreffen vegetatietypen met een ontwikkeltijd die korter is dan 25 jaar: Rompgemeenschap van struisgras-witbol-pijpenstrootje, hennegrasruigte, jong berkenbroek, en pitrusruigte. Ter illustratie is de vegetatietypenkaart bijgevoegd waar deze typen zijn weergegeven.

Gezien de ontwikkeltijd van deze bestaande vegetatietypen wordt voor de compensatie van het ruimtebeslag in dit gebied een toeslag van 33% (1/3) gerekend in plaats van de toeslag van 67% (2/3) die zou worden gerekend als sprake was van volledig en goed ontwikkeld nat schraalland.

## BIJLAGE 9: VEGETATIETYPEN HUIDIGE SITUATIE



Figuur 5: Vegetatietypen Klein Goor ter plaatse van ruimtebeslag Kempenbaan West

(Bron: **Bijlagen bij Hydrologisch vooronderzoek EGM** Ingenieursbureau voor eco-hydrologisch en bodemkundig advies Klein Goor in opdracht van: Bosgroep Zuid-Nederland 29 maart 2013)

Effecten op de EHS zijn enerzijds tijdelijk, zoals bij verdroging, of niet significant, gezien er sprake is van gewinning bij geluidseffecten. Ecologisch functioneren van de versnipperde delen van de EHS is deels gewaarborgd, gezien deze gebieden groot genoeg zijn om op zich van ecologische waarde te zijn.

### 3.5 Compensatieverplichting

In het rapport Compensatieplan en Wijziging EHS-begrenzing wordt de volgende aanpak aangehouden:

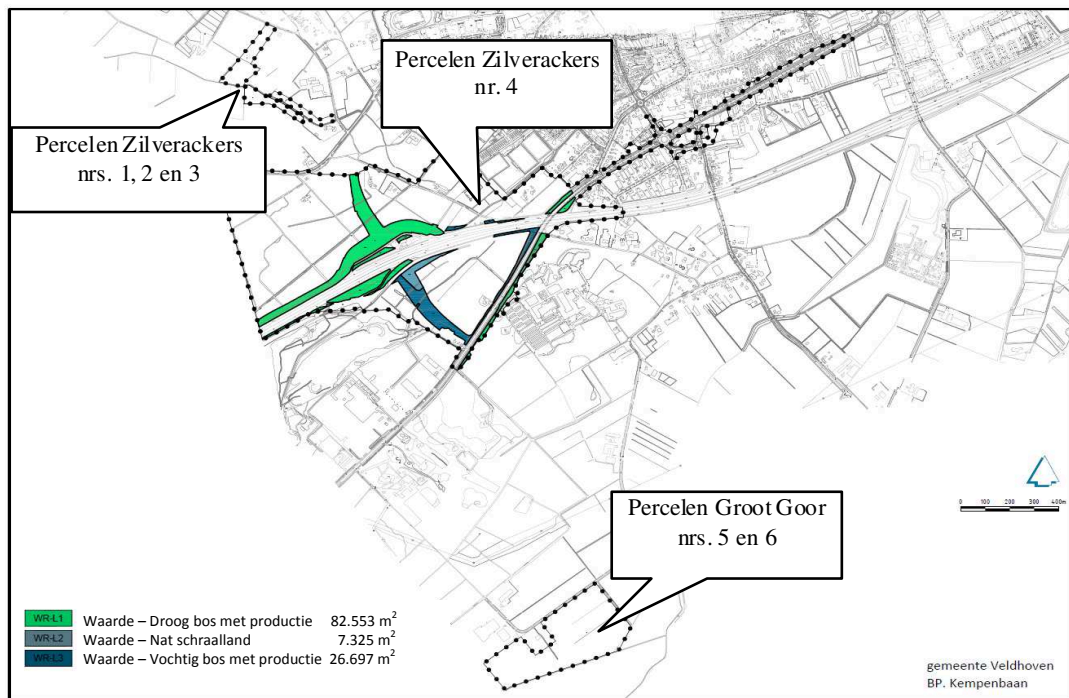
- vaststellen ruimtebeslag Kempenbaan West en compensatieplicht;
- aftrek van de -in het kader van onherroepelijke bestemmingsplan van Zilverackers- begrensd, maar nog niet gerealiseerde EHS binnen de gemeente;
- compensatie (herbegrenzing) volgens het 'nee-tenzij principe' door invulling van 'nog niet gerealiseerde, niet begrensde EHS' ten noorden van A67 volgens overgangsbepalingen (art. 40 VR 2014);
- compensatie (herbegrenzing) volgens 'nee-tenzij principe' (art. 5.3 VR 2014) bij het Groot Goor ten zuiden van de A67.

Samengevat wordt de compensatieopgave gerealiseerd door middel van fysieke compensatie op een drietal locaties:

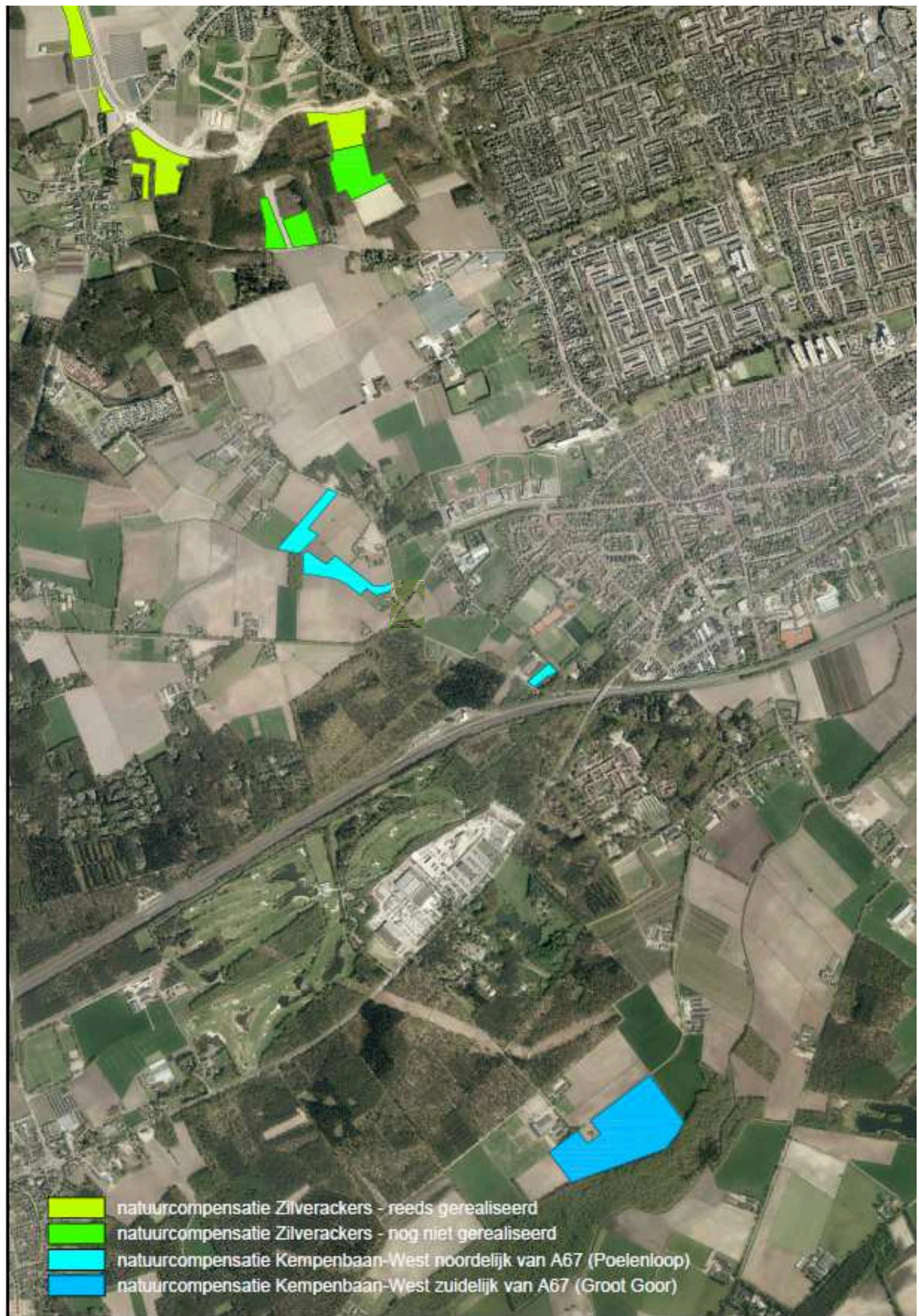
- nabij Groot Goot (percelen nrs. 5 en 6 in figuur 5a), gelegen in de EHS, krijgen de bestemming Natuur volgens het 'nee-tenzij-principe' uit de Verordening Ruimte 2014;

- nabij de beken Poelenloop of Rijt en Gender (percelen nrs. 1, 2, 3 en 4 in figuur 5a), worden percelen toegevoegd aan de EHS en krijgen bestemming Natuur, conform de overgangsbepalingen (artikel; 40, lid 4) van de Verordening Ruimte 2014;
- compensatiepercelen binnen plangebied Zilverackers (Zilverbaan / Oerle Zuid) welke vallen binnen de EHS en al de bestemming Natuur hebben, maar nog niet zijn gerealiseerd . Deze vallen buiten het voorliggend bestemmingsplan Kempenbaan-West, omdat de natuurbestemming reeds is geregeld. Deze percelen zijn weergegeven in figuur 5b.

De ligging en verdeling van de compensatie over de verschillende locaties is weergegeven in figuren 5a en 5b.



Figuur 5a Overzicht compensatielocaties binnen het bestemmingsplangebied



*Figuur 5b* Overzicht compensatielocaties binnen en buiten het bestemmingsplangebied

De compensatieopgave is uitgewerkt in onderstaande tabel 2.

Tabel 2 Oppervlakte aantasting natuurbeheertypen en noodzakelijke compensatieopgave  
Ruimtebeslag en compensatie Kempenbaan West

Beheertypen	ruimtebeslag	toeslag	compensatieopgave	
Waarde - Droog bos met productie	82.553 m2	67%	137.864 m2	13,79 ha
Waarde - Vochtig bos met productie	26.697 m2	67%	44.584 m2	4,46 ha
Waarde - Nat schraalland	7.325 m2	33%*	9.742 m2	0,97 ha
Ruimtebeslag en compensatie Eersel				
Beheertypen				
Waarde- Droog bos met productie	3.293 m2	67%	5.500 m2	0,55 ha
Totaal	119.868 m2		197.690 m2	19,77 ha

\* toeslag is vastgesteld op 33% i.v.m. ontwikkeltijd van de reëel aanwezige vegetatietypen ter plaatse van het ruimtebeslag (Bron: Bijlagen bij Hydrologisch vooronderzoek EGM door Ingenieursbureau voor eco-hydrologisch en bodemkundig advies Klein Goor in opdracht van: Bosgroep Zuid-Nederland, 29 maart 2013)

Naast de effecten op de EHS binnen de gemeentegrens van Veldhoven is sprake van een smalle strook ruimtebeslag op de EHS in de gemeente Eersel. Het betreft een oppervlakte van 0,55 hectare 'Droog bos met productie' op basis van het provinciaal Natuurbeheerplan - Beheertypenkaart. De strook ligt in de huidige situatie voor een groot deel in de berm van de rijksweg A67.

De compensatie kan worden gerealiseerd op de percelen in de genoemde locatie (zie ook figuren 2 en 3). Het betreft de oppervlakten zoals opgenomen in onderstaande tabel 3.

Tabel 3 Overzicht compensatie-locaties EHS  
Compensatielocaties

Locaties	Oppervlakten	
<b>Percelen omgeving Poelenloop/Gender</b>		
1. beekdal poelenloop noord	18.438 m2	1,84 ha
2. beekdal poelenloop midden	9.763 m2	0,98 ha
3. beekdal poelenloop oost	7.418 m2	0,74 ha
4. beekdal Gender noord van A67	3.073 m2	0,31 ha
<i>Subtotaal</i>	<i>38.692 m2</i>	<i>3,87 ha</i>
<b>Perceel omgeving Groot Goor</b>		
5. perceel Groot Goor west	31.763 m2	3,18 ha
6. perceel Groot Goor oost	84.742 m2	8,47 ha
<i>Subtotaal</i>	<i>116.505 m2</i>	<i>11,65 ha</i>
<b>Realisatie EHS Zilverackers</b>	<i>44.579 m2</i>	<i>4,46 ha</i>
<b>Totaal compensatiegronden</b>	<b>199.776 m2</b>	<b>19,98 ha</b>
Compensatie-opgave	197.690 m2	19,77 ha
Restant	2.086 m2	0,21 ha

In de tabel is te lezen dat met de voorgestelde compensatielocaties de verplichting van EHS-compensatie door middel van fysieke compensatie kan worden gerealiseerd. In de compensatiegronden is eveneens de oppervlakte van 0,55 hectare ruimtebeslag in de gemeente Eersel opgenomen.



### **Verstoring**

Naast de gevolgen van ruimtebeslag binnen de EHS is ook sprake van een toename van verstoring in de EHS. In het plangebied is in de huidige situatie echter reeds sprake van verstoring in verband met de aanwezigheid van de A67. Het verstorend effect van de Kempenbaan West valt weg tegen de verstoring vanaf de genoemde snelweg. Compensatie van geluidsverstoring als gevolg van de Kempenbaan West is dan ook niet aan de orde.

#### **3.5.1 EHS-compensatie buiten de EHS**

De Verordening Ruimte zoals die gold vóór vaststelling van de Verordening Ruimte 2014 (geconsolideerde versie 18-03-2014) bevatte het voorschrift om natuurcompensatie te regelen buiten de begrensde EHS. De gemeente Veldhoven heeft op basis van die beleidsregel en op basis van een gemeentelijke ecologische visie in het plangebied Zilverackers een samenhangende groenstructuur ontworpen waarbinnen compensatiepercelen konden worden ingepast en gerealiseerd. Tevens is daarbinnen een reservering opgenomen voor inrichting van percelen als nieuwe natuur die als compensatienatuur voor de Kempenbaan moeten worden ingezet.

In de Verordening Ruimte 2014 maken de overgangsbepalingen mogelijk dat deze gronden, indien ze met dat doel zijn verworven, volgens de regels van de 'oude' Verordening alsnog buiten de EHS mogen worden gerealiseerd. In de nieuwe Verordening is compensatie buiten de EHS niet meer mogelijk. De uitwerking van de EHS-compensatie buiten de EHS vindt plaats in hoofdstuk 3.6.

#### **3.5.2 Wijziging EHS volgens 'nee-tenzij principe'**

Voor de realisatie van een deel van de compensatieplicht volgens het 'nee-tenzij principe' beschikt de gemeente over enkele percelen nabij het EHS-gebied Groot Goor. Daarnaast beschikt de gemeente over grondposities die voor dit doel kunnen worden ingezet. De uitwerking van het 'nee-tenzij principe' vindt plaats in hoofdstuk 3.7.

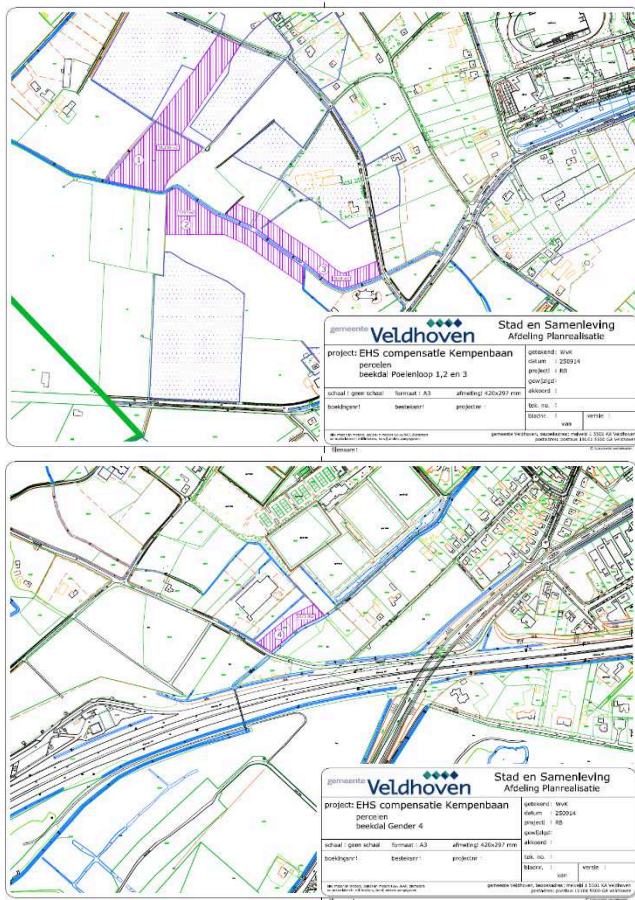
### **3.6 EHS-compensatie buiten de EHS**

#### **3.6.1 Inleiding**

De gemeente Veldhoven kiest ervoor om een deel van de compensatieopgave die voortkomt uit het project Kempenbaan West te realiseren in de omgeving 'Zilverackers'. Voor dit gebied heeft de gemeente in de afgelopen jaren ruimtelijk beleid ontwikkeld waarbij zowel de ecologische waarden als de waarden van het gebied als woon- en leefgebied met elkaar zijn verweven. Dit gemeentelijk beleid is daarbij afgestemd op het beleid van de provincie waar het gaat om aanduiding en begrenzing van de provinciale ecologische hoofdstructuur.

De gemeente Veldhoven heeft een nieuwe EHS/groenstructuur opgezet omdat het gebied door de stedelijke ontwikkelingen ingrijpend verandert, Vervolgens heeft de gemeente gekeken welke versterkingen en verbindingen er vanuit ecologie nodig zijn. Bij de specifieke plaatsbepaling is gekeken naar gemeentelijk eigendom zodat deze EHS-versterkingen en -verbindingen ook met zekerheid kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast liggen EHS-verbindingen aansluitend aan de EHS die wordt aangetast in het kader van de nieuwe aansluiting op de Zilverbaan.

Concreet betreft de inzet voor compensatie een oppervlakte van 3,87 hectare, verdeeld over een viertal percelen. De locatie van de betreffende percelen (nrs. 1, 2 en 3 en nr. 4) is weergegeven in onderstaande figuur 6. Deze percelen worden toegevoegd aan de EHS en krijgen de bestemming Natuur, conform de overgangsbepalingen (artikel; 40, lid 4) van de Verordening Ruimte 2014.



Figuur 6 Locatie compensatiepercelen (paars gearceerd) omgeving Zilverackers (Poelenloop) en langs de Gender

### 3.6.2 Visie op gebiedsontwikkeling Zilverackers

De gemeentelijke visie op beheer en inrichting van het plangebied is beschreven in het Landschapsplan Zilverackers<sup>1</sup>. De visie beschrijft de actuele waarden van het gebied en schetst van daaruit de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van ecologische en landschappelijke kwaliteiten van het gebied. Deze ontwikkelingen worden door de gemeente geïnitieerd en verder gestimuleerd vanuit enerzijds een eigenstandige ecologische visie op het gebied en anderzijds naar aanleiding van recente ontwikkeling van het woongebied Zilverackers. Vanuit deze visie heeft de gemeente in het recente verleden grondposities verworven die moeten leiden tot de realisatie van de visie.

Kernpunten van de gemeentelijke visie voor het gebied kunnen als volgt worden omschreven.

#### Algemeen

Het groen levert een belangrijke bijdrage aan de woonkwaliteit in de dorpen, de dorpse uitstraling en de beleving van het Kempische landschap. Ook vormt het groen de schakel tussen de bestaande wijken van Veldhoven en het buitengebied.

Het behoud en het versterken van de natuurwaarden in het hele gebied staan centraal. Daarom vindt niet alleen de noodzakelijke bos- en natuurcompensatie plaats, maar stimuleren we ook de ontwikkeling van nieuwe natuur.

<sup>1</sup> Landschapsplan Zilverackers. Gemeente Veldhoven; Auteur Wendy van Kemenade. Vastgesteld 31 mei 2011

### **Beekdal Poelenloop**

De Poelenloop is een smalle beek in het plangebied omgeving Zilverackers en vormt een potentieel ecologisch lint in het landschap. Het streven is om het beekdallandschap en het oorspronkelijke karakter van de beek op te waarderen tot een ecologisch, landschappelijk en recreatief waardevol gebied. Van oudsher werden de gronden in het beekdal voornamelijk gebruikt als hooi- en weilandjes. Dit type landschap wordt weer hersteld. Door de gronden in te richten als grasland, ontstaan er ook mogelijkheden voor begrazing van het gebied.

De beekdalen van de Poelenloop of Rijt en de Gender (noordzijde) kunnen worden verbonden door de inrichting van de beekdalen op elkaar te laten aansluiten, zodat landschappelijk één geheel ontstaat.

### **Omgeving Poelenloop**

Het vochtige beekdalbosje bij de Poelenloop of Rijt heeft een hoge natuurwaarde. Het is dus ecologisch zeer zinvol om voor de ontwikkeling van het beekdal aan te sluiten bij dit -momenteel geïsoleerd gelegen- bosperceel.

In het beekdal komen momenteel naast enkele roofvogels, zoals de buizerd en torenvalk, ook hazen en reeën voor. Reeën gebruiken het dal als foerageergebied en zoeken overdag de beschutting van het Oeienbosch weer op.

Om de landschappelijke eenheid van het beekdal te vergroten wordt het ingericht met grasland (wei-/hooiland) met beekbegeleidende beplantingen. Door deze graslanden aaneen te sluiten en op de juiste manier af te rasteren, ontstaan mogelijkheden voor begrazing door runderen en schapen.

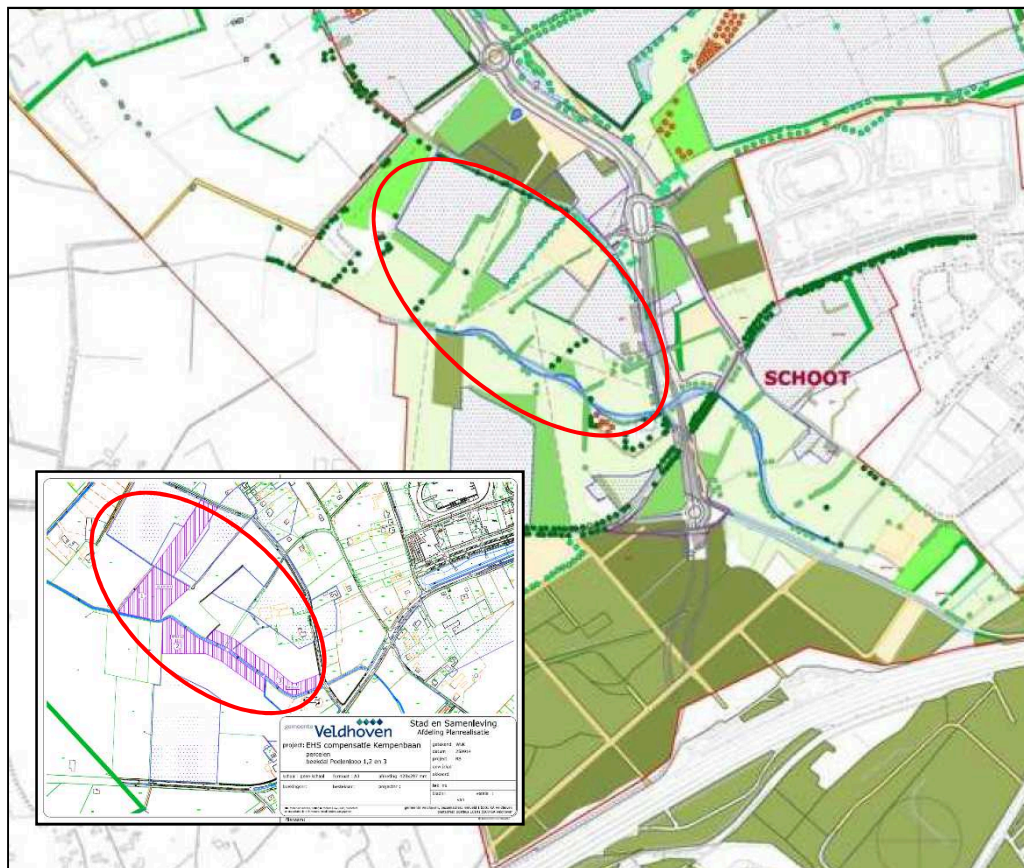
In de bossen en wegbermen in de het plangebied Zilverackers komen enkele lokaal beschermde plantensoorten voor, zoals de eikvaren en het grasklokje. Reptielen en amfibieën komen binnen het plangebied slechts beperkt voor. Dit is mede het gevolg van de minimale aanwezigheid van open water. Er zijn wel wat algemene soorten waargenomen, zoals de bruine kikker, de gewone pad en de tiendoornig stekelbaars. Buiten het plangebied (in Toterfout) zijn wel waarnemingen van beschermde soorten, waaronder de knoflookpad. In het verleden kwam de hazelworm in het gebied voor. Deze soort is echter in de recente onderzoeken niet aangetroffen.

### **Bosgebieden**

Ter compensatie van de gevolgen van het plan Zilverackers zijn de volgende maatregelen uitgevoerd:

- aanleg groene verbinding Oeienbosch via beekdal met bossen Molenvelden en Zandoerlesche Bossen;
- (behoud en) verbetering landschapselementen en beekje in bos;
- versterken bosgebieden: de compensatiepercelen voor Oerle zuid en de WOR (Oersebaan en verlengde Heerbaan) zijn in betreffende onherroepelijk vastgestelde bestemmingsplannen opgenomen als natuur en reeds gerealiseerd.

De compensatiepercelen dragen substantieel bij aan de ontwikkeling van de beoogde ecologische en landschappelijke kwaliteiten van het gebied. De voorgestelde compensatiepercelen dragen bij aan herstel van de ecologische verbindingen langs de beken Poelenloop en Gender en kunnen voor de diersoorten in het beekdal fungeren als 'stepping stone' tussen de kerngebieden Oeienbosch en Molenvelden / Zandoerlesche Bossen.



Figuur 7 Ligging van compensatiepercelen ten opzichte van de landschapsstructuur volgens het Landschapsplan Zilverackers (Zie Bijlage 1 voor de volledige kaart uit het Landschapsplan Zilverackers)

Op basis van deze visie uit het Landschapsplan Zilverackers en de grondaankopen die voor onder andere EHS-compensatie zijn gedaan, kunnen de percelen worden ingezet voor realisering van 3,87 hectare van de compensatieverplichting. In de volgende paragraaf vindt de nadere invulling plaats van de betreffende percelen met de gewenste doeltypen. Daarbij wordt tegemoet gekomen aan zowel de wensen vanuit de gebiedsontwikkeling Zilverackers als aan de eisen vanuit de compensatieverplichting Kempenbaan West.

### 3.6.3 ***Uitwerking compensatieverplichting***

Voor de invulling van de compensatiepercelen wordt de volgende inrichting voorgesteld.

De percelen vormen in de toekomstige situatie een ecologisch samenhangend geheel, waarbij opgaande beplanting en bosranden de hoofdstructuur vormen. De percelen worden ingericht als nat (schraal)grasland langs de beekloop (Poelenloop), een zone vochtig bos in de aangrenzende zone en een zone droog bos op ruimere afstand van de beek.

Voor percelen 1, 2, 3 en 4 wordt een gezamenlijke inrichtingsvoorstel met betrekking tot de verdeling van beheertypen gedaan:

Tabel 4 Invulling en oppervlakten volgens EHS-compensatie buiten de EHS

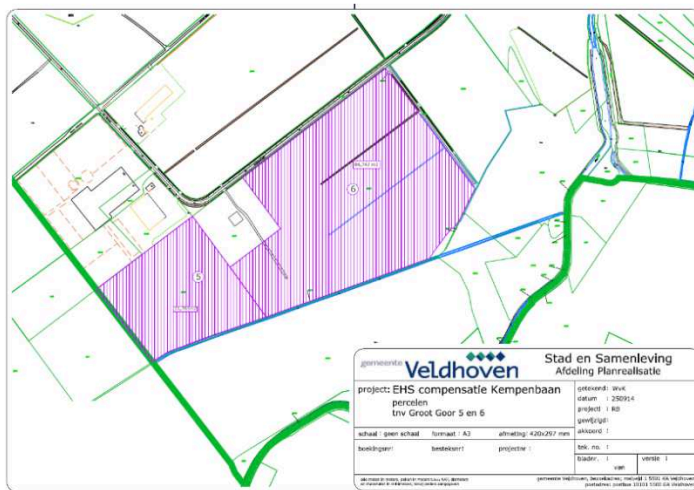
	opp.	%
<b>Percelen omgeving Zilverackers</b>	<b>3,87 ha</b>	<b>100%</b>
Droog bos met productie	1,70 ha	44%
Vochtig bos met productie	1,70 ha	44%
Nat schraalland	0,46 ha	12%

In het document "Compensatieplan en Wijziging EHS-begrenzing Kempenbaan West" wordt de inrichting en beheer van deze compensatiepercelen nader toegelicht.

### 3.7 Wijziging EHS volgens 'Nee-tenzij principe'

#### 3.7.1 Inleiding

De gemeente Veldhoven kiest ervoor om een deel van de compensatieopgave die voortkomt uit het project Kempenbaan West te realiseren in de omgeving Groot Goor. De gemeente beschikt in dit gebied over grondposities die aansluiten bij de provinciale ambities voor de EHS op deze locatie. Deze grondpositie wil de gemeente nu inzetten voor het realiseren van een deel van de compensatieverplichting vanwege de Kempenbaan West. De compensatie voor de aantasting van de EHS in Eersel is ook meegenomen in de compensatielocatie Groot Goor. Het betreft een oppervlakte van 11,65 hectare, verdeeld over een tweetal percelen. De locatie van de betreffende percelen (nrs. 5 en 6) is weergegeven in figuur 8.



Figuur 8 Locatie compensatiepercelen (paars gearceerd) omgeving Groot Goor

#### 3.7.2 Compensatie-opgave

Voor de inrichting van de in te zetten percelen sluit de gemeente Veldhoven aan bij de ambities die de provincie voor deze locatie heeft opgenomen in de Ambitiekaart EHS.



Figuur 9 Uitsnede Ambitiekaart provincie Noord-Brabant en ligging compensatiepercelen Groot Goor

De provincie Noord-Brabant heeft in de recent herziene Ambitiekaart een aantal zoekgebieden onderscheiden op locaties waar de aanwijzing van één ambitiebeheertype niet wenselijk is. Voor verschillende landschapstypen, in combinatie met concrete deelgebieden, zijn diverse zoekgebieden gedefinieerd. Voor de locatie rond het Groot Goor is zoekgebied 1 van toepassing, bestaande uit de beheertypen Rivier- en beekbegeleidend bos (N14.01, 70%), Nat kruiden- en faunarijck grasland (N12.02, 15%) en Nat Ruigteveld (N12.06, 15%).

De compensatiepercelen dragen substantieel bij aan de ontwikkeling van de beoogde ecologische kwaliteiten van het gebied. In de volgende paragraaf vindt de nadere invulling plaats van de betreffende percelen met de gewenste doeltypen. Daarbij wordt grotendeels tegemoet gekomen aan zowel de wensen vanuit de EHS (Ambitiebeheertypen) als aan de eisen vanuit de compensatieverplichting Kempenbaan West.

### 3.7.3 ***Uitwerking compensatieverplichting***

Voor de invulling van de compensatiepercelen wordt de volgende inrichting voorgesteld.

#### **Algemeen**

Voor de twee percelen geldt vanuit de provincie een gecombineerde doelstelling voor enkele vegetatietypen in een onderlinge percentage-verdeling, maar met 'bos' als aspectbepalend type. Het ligt dan ook voor de hand om de beide percelen in een onderlinge samenhang in te richten als bos, met een aandeel grazige vegetatie (grasland en ruigteveld) volgens een ontwerp waarbij de samenhang van de diverse typen een ecologische meerwaarde heeft. Om echter een hogere ecologische waarde te geven dan de provinciale ambitie is ervoor gekozen om in plaats van ruigte schraalgrasland te gaan realiseren.

#### **Vanuit compensatieverplichting**

De totale compensatieverplichting voor Kempenbaan West betreft de ontwikkeling van 'Droog bos' (14,34 ha), 'Vochtig bos' (4,46 ha) en 'Nat schraalland' (0,97 ha). De percelen nabij het Groot Goor hebben een oppervlakte van 11,65 hectare.

Voor percelen 5 en 6 wordt een gezamenlijke inrichtingsvoorstel met betrekking tot de verdeling van beheertypen gedaan:

*Tabel 5 Invulling en oppervlakten EHS-compensatie volgens 'nee-tenzij principe'*

	opp.	%
<b>Percelen omgeving Groot Goor</b>	<b>11,65 ha</b>	<b>100%</b>
Rivier en beek begeleitend bos	8,16 ha	70%
Nat kruiden- en faunarijk grasland	1,75 ha	15%
Nat schraalland	1,75 ha	15%

In het document "Compensatieplan en Wijziging EHS-begrenzing Kempenbaan West" wordt de inrichting en beheer van deze compensatiepercelen nader toegelicht.

## 4 Toetsing Flora- en faunawet

### 4.1 Methodiek

De toetsing aan de Flora- en faunawet is gebaseerd op de resultaten van een grootschalig natuurwaardenonderzoek, namelijk het 'Natuurwaardenonderzoek aansluiting Kempenbaan op de A67'. Dit onderzoek is in 2011 door ARCADIS uitgevoerd in opdracht van de gemeente Veldhoven. ARCADIS heeft daarnaast meerdere malen ecologisch onderzoek verricht in het gebied of aangrenzend van het projectgebied (2009, 2010). De resultaten van deze onderzoeken zijn, daar waar relevant eveneens gebruikt voor de toetsing aan de Flora- en faunawet. Aanvullend op de resultaten van het natuurwaarden onderzoek zijn vrij beschikbare bronnen gebruikt (landelijke verspreidingsatlassen, niet separaat opgenomen in de bronnenlijst). In tabel 5 zijn alle relevante onderzoeken die uitgevoerd zijn in of nabij de projectlocatie opgesomd.

In het kader van een aantal andere projecten, waaronder beheerplan Klein Goor, aanleg Kempenbaan midden en de aansluiting N69, zijn er ook door drie andere ecologische (en hydrologische) adviesbureaus, te weten Ecologica, Cools en Hanhart Consult, natuurinventarisaties uitgevoerd in het projectgebied.

De resultaten hiervan zijn, indien relevant, meegenomen in de toetsing aan de Flora- en faunawet

Tabel 6: Uitgevoerde natuuronderzoeken, relevantie onderhavige locatie en literatuurstudies gemeente Veldhoven.

	Jaar	Adviesbureau	(Deel)locatie	Soortgroepen	Relevant
1	2010	ARCADIS	Aandachtspunten Zilverackers Aandachtspunten Zilverbaan	Alle soorten	+
2	2011	ARCADIS	Natuurwaardenonderzoek Kempenbaan (A67)	Vleermuizen, vaatplanten, amfibieën, reptielen, vogels met jaarrond beschermd nest	++
3	2012	ARCADIS	Natuurtoets en mitigatieplan Zilverbaan	Vleermuizen, vaatplanten, amfibieën, reptielen, vogels met jaarrond beschermd nest	++
4	2012	Ecologica	Tussentijdse notitie vleermuissonderzoek Kempenbaan te Veldhoven	Vleermuizen, vaatplanten	++
5	2012	Cools	Onderzoek naar beschermde en bedreigde planten- en diersoorten in het zoekgebied Westparallel N69	Alle soortgroepen	+
6	2013	Ecologica	Notitie nader onderzoek vleermuizen en steenanjer Kempenbaan te Veldhoven	Vleermuizen, vaatplanten	++
7	2013	Hanhart Consult	Hydrologisch vooronderzoek EGM Klein goor (incl. flora en fauna)	Meerdere soortgroepen	++



## **4.2 Aanwezigheid beschermde natuurwaarden**

In tabel 6 (in paragraaf 4.3) wordt een globaal overzicht gegeven van de aanwezigheid en functies van het gebied voor de belangrijkste soortgroepen. Een verspreidingskaart van tabel 2 en 3 Flora- en faunawet beschermde soorten, exclusief algemene broedvogels, is opgenomen in bijlage 3.

Voor een volledige omschrijving van de aanwezigheid en functie van het gebied voor Flora- en faunawet beschermde soorten wordt verwezen naar het 'Natuurwaardenonderzoek aansluiting Kempenbaan op de A67' (ARCADIS, 2011).

Tabel 6: De aanwezigheid en functies van het gebied voor de onderzochte soortgroepen.

Soortgroep	Categorie Ff-wet	Relevante soorten	
		Bron: ARCADIS, Cools, Hanhart, Ecologica	Omschrijving
Zoogdieren	Tabel 1	Vos, Bunzing, Wezel, Bosmuis, Bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Egel, Mol, Konijn, Haas, Ree	Het gehele onderzoeksgebied (incl. golfbaan en schraal grasland) is van belang als leefgebied voor deze soorten, maar met name de bossen en agrarisch landschap.
	Tabel 2	Eekhoorn	Het Oeienbosch is leefgebied voor grote aantallen eekhoorn.
	Tabel 3	Das	Er is geen actief gebruikt dassenleefgebied.
Vleermuizen	Tabel 3	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, grootoorvleermuis spec., watervleermuis (bron: Cools)	Er zijn verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, watervleermuis (28 ex. Bron: Cools) en laatvlieger binnen het onderzoeksgebied. Verder zijn er vliegrouetes en foerageergebieden van deze soorten binnen het plangebied gelegen. Het gehele gebied vormt optimaal jachtgebied voor vleermuizen. Buiten het plangebied is eveneens foerageergebied van baardvleermuis vastgesteld.
Broedvogels (algemeen)	Vogels	Algemene broedvogels	Algemene broedvogels hebben hun leefgebied door het gehele plangebied.
Broedvogels (Jaarrond beschermde nesten)	Vogels	Buizerd, huismus, havik, sperwer	Er zijn verschillende buizerdnesten binnen het plangebied gelegen. Daarnaast zijn er nesten bekend van havik, sperwer en huismus in de omgeving van het plangebied. Cools beschrijft ook andere soorten met beschermde nesten, maar deze soorten zijn alleen relevant op de ingreep binnen het projectkader van de N69.
Vaatplanten	Tabel 1	Grasklokje, kleine maagdenpalm, brede wespenorchis en koningsvaren	Brede wespenorchis heeft een groeiplaats langs de Knegselseweg, afslag naar de Moormanlaan. Het grasklokje heeft groeiplaatsen in de bermen van de Knegselseweg, de Oeienbosdijk, de Korze en de Locht. Kleine maagdenpalm heeft een groeiplaats op de afslag Knegselseweg richting de Moormanlaan. Koningsvaren is aanwezig bij de kruising van Oeienbosdijk met de Gender.
Vissen	-	-	Geen beschermde vissoorten aanwezig.
Amfibieën	Tabel 1	Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander	Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander komen algemeen voor in het plangebied.
	Tabel 2	Alpenwatersalamander	Ten zuiden van de A67 rondom de golfbaan is leefgebied bekend van de Alpenwatersalamander. Ook in het gebied Klein Goor zijn waarnemingen van gedaan van deze soort (Bron: Cools).
Reptielen	Tabel 2	Levendbarende hagedis	Leefgebied voor zeer lage aantallen ten zuiden van de A67 van de golfbaan de Burggolf Gendersteyn Veldhoven tot de oostzijde van de Koningshof ten zuiden van de Locht. Uit het onderzoek van Hanhart (2013) is een dier waargenomen in het Klein Goor.
Overige soorten	Tabel 1	Kale rode bosmier	Leefgebied in greppel van het bos Den Boogerd en in het Oeienbosch.

### 4.3 Effectbeschrijving

De effectbeschrijving is per soortgroep behandeld. In bijlage 3 is de aanwezigheid van de soorten op kaart aangegeven.

#### Zoogdieren

##### *Grondgebonden zoogdieren*

Graafwerkzaamheden, voertuigbewegingen en opslag van materiaal kunnen leiden tot het doden en verwonden van bosmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis, egel, mol en konijn door het gehele plangebied. Verder wordt leefgebied verstoord en vernietigd van de bovengenoemde soorten, maar dit geldt ook voor de grotere soorten zoals vos, haas en ree (Tabel 1-soorten). Tabel 1-soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door het project. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Om de barrièrewerking van de nieuwe weg door het bosgebied Oeienbosch (ten noorden van de A67) te mitigeren wordt een faunapassage voor kleine zoogdieren aangelegd.

Naast vernietiging en verstoring van leefgebieden van Tabel 1-soorten, gebeurt dit ook op een aantal plaatsen voor de eekhoorn (Tabel 2-soort). Door de wegaanleg gaan een aantal nesten van eekhoorns verloren. Voor Tabel 2-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen mits gewerkt wordt met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode.

Effecten op das zijn uitgesloten aangezien deze soort het plangebied slechts zeer sporadisch bezoekt en het gebied geen functie heeft voor deze soort (geen actuele waarnemingen in dit gebied na 2008, laatste waarneming dateert uit eind jaren negentig) (bron: krantenartikel uit 1999).

Effecten op overige zwaar beschermde soorten is niet aan de orde aangezien deze niet zijn aangetroffen in het plangebied. Effecten zijn uitgesloten.

***Effecten op Tabel 1-soorten (van zoogdieren) zijn niet uitgesloten. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Door de werkzaamheden zal leefgebied van de eekhoorn aangetast worden. Hiervoor dient gewerkt te worden conform een goedgekeurde gedragscode om negatieve effecten te voorkomen. De maatregelen om effecten te mitigeren (conform gedragscode) worden in paragraaf 4.6 beschreven.***

#### Vleermuizen

Door de wegaanleg gaat foerageergebied van laatvlieger en gewone dwergvleermuis verloren. Dit betreft met name een aantal locaties in het bos bij de weg Den Boogert. Effecten op grootoorvleermuis zullen niet optreden, aangezien het foerageergebied van deze soort in een strook met bestemming bos ligt. Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied de verblijfplaats ook zou verdwijnen. Echter omvat het plangebied van het wegtracé geen uniek biotoop ten opzichte van de omgeving. In de omgeving van het plangebied is voldoende vergelijkbaar alternatief foerageergebied aanwezig waarna de vleermuizen kunnen uitwijken. Daarnaast zullen groenelementen in de toekomstige situatie terug geplaatst worden die als foerageergebied voor vleermuizen kunnen dienen. Effecten op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen als gevolg van het aantasten van foerageergebied zijn niet aan de orde.

Daarnaast worden op een aantal plaatsen bestaande essentiële vliegroutes verstoord en onderbroken, waaronder ter hoogte van de Moormanlaan en het viaduct van De Locht over de A67. Uit het vleermuisonderzoek van Ecologica blijkt dat er op enkele plekken aan de Kempenbaan west essentiële

vliegroutes aanwezig zijn die door verbreding en/of aanpassing van het wegverloop verstoord kunnen raken, onder meer van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Aantasting van vliegroutes is ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Na de aanleg van de weg met daarbij behoud en/of aanleg van lijnvormige structurele groenelementen, kunnen de vliegroutes weer in gebruik genomen worden.

De effecten op de plaatsen die gekruist worden door het wegtracé (zoals de vliegroute langs de Moormanlaan) worden gemitigeerd door de aanleg van hopovers. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de actieve vliegperiode van vleermuizen (globaal van april tot eind oktober).

Er gaan geen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren door de werkzaamheden. Effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen treden niet op, ook omdat de werkzaamheden op ruime afstand plaatshebben.

***Als gevolg van de werkzaamheden worden essentiële vliegroutes aangetast. In paragraaf 4.6 worden maatregelen beschreven die negatieve effecten voorkomen. Effecten op foerageergebieden en/of vaste rust en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aan de orde. Aangezien sprake is van een essentiële vliegroutes zullen de aantasting en mitigerende maatregelen opgenomen worden in een ontheffingsaanvraag voor de soorten die het betreft (Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis).***

#### **Broedvogels (algemeen)**

Algemene broedvogels komen door het gehele plangebied voor, zowel in de bossen, het kleinschalig landschap als binnen de bebouwde kom. Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Verstoring van nestplaatsen kan optreden door geluid, licht en trillingen bij aanleg en transportwerkzaamheden. Vernietiging van nesten kan optreden wanneer bosschages, bomen en lage vegetatie worden gekapt en gesnoeid bij aanvang van de werkzaamheden.

Bij aanleg van de nieuwe weg gaat permanent een deel leefgebied voor algemene broedvogels verloren. De aantasting van tijdelijke aard is groter dan de eindsituatie. Er vindt na afronding van werkzaamheden herplant plaats op taluds en overhoeken. Daarnaast maken de te verdwijnen bosdelen geen uniek onderdeel uit van de omgeving. Er is in de omgeving voldoende alternatief habitat voor de algemene broedvogels aanwezig. Bij kap van bosschages moet rekening worden gehouden met het vogel broedseizoen.

***Algemene broedvogels ondervinden hinder van de werkzaamheden. Door het treffen van maatregelen kunnen deze beperkt worden. Deze maatregelen worden beschreven in paragraaf 4.6.***

#### **Broedvogels (Jaarrond beschermde nesten)**

De kap van bomen en bosschages die moeten wijken voor de wegaanleg leidt tot het vernietigen van een jaarrond beschermde buizerdnesten en vernietiging van leefgebied van buizerd, havik en sperwer in de omgeving. De huismus heeft geen verblijfplaatsen binnen het plangebied en zal daardoor niet verstoord worden.

Op basis van de soortenstandaard van de buizerd (RVO, 2014) moet een gebied voor de buizerd blijvend voorzien in alles wat nodig is om succesvol te kunnen voortplanten of te rusten. De buizerd is een flexibele soort en is goed in staat om een nieuw nest te bouwen of een ander bestaand nest in gebruik te nemen. Natuurwaardenonderzoek heeft aangetoond dat er in totaal drie territoria aanwezig zijn, die elkaar eveneens overlappen. Echter het jachtgebied van de drie territoria beslaat een veel groter gebied en strekt zich dan ook ver buiten de onderzoeksgrenzen uit. Op basis hiervan kan gesteld worden dat er geen dermate overlap zal zijn van jachtgebied dat een of meerdere territoria van de buizerd zal verdwijnen als gevolg van de aanleg van de nieuwe weg. Daarnaast blijft het resterende bos dermate van oppervlakte dat er voldoende rustige plekken aanwezig blijven in het bos om er te nesten. Ditzelfde geldt voor sperwer en havik.

Daarnaast wordt een aantal buizerd-, havik- en sperwernesten mogelijk verstoord door aanlegwerkzaamheden en transportbewegingen in de aanlegfase van het project, maar ook door een toename van verkeersbewegingen en de ingebruikname van de nieuwe wegen in de gebruiksfase. Voor de buizerd geldt een verstoringafstand van 75 meter. Langs de Locht zullen werkzaamheden plaatsvinden die binnen deze verstoringafstand van de 75 meter ligt. Ook zijn de havik- en sperwernesten binnen een straal van 50 meter van de weg de Locht gelegen. Door deze ligging kan tijdens het broedseizoen verstoring optreden. Verstoring tijdens het broedseizoen kan leiden tot het aantasten van de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de soorten met jaarrond beschermd nest.

***Door de werkzaamheden wordt één buizerdhorst aangetast en één nest verstoord. Daarnaast worden een havik- en sperwernest verstoord door de werkzaamheden. Vernietiging en verstoring van een buizerdnest is ontheffingsplichtig. Indien gewerkt wordt buiten de broedperiode van de bovengenoemde soorten zijn werkzaamheden binnen de verstoringafstand van de soorten niet ontheffingsplichtig. De te nemen maatregelen worden beschreven in paragraaf 4.6.***

#### **Vaatplanten**

Door de werkzaamheden in het gebied gaat één groeiplaats van grasklokje verloren. Overige groeiplaatsen van grasklokje, kleine maagdenpalm, brede wespenorchis en koningsvaren gaan mogelijk verloren of worden verstoord door transportbewegingen, opslag en wegwerkzaamheden. Deze soorten behoren tot Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Tabel 1-soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door het project. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht.

***Effecten op grasklokje, kleine maagdenpalm, brede wespenorchis en koningsvaren zijn niet uitgesloten. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. De maatregelen worden beschreven in paragraaf 4.6.***

#### **Vissen**

Er zijn geen beschermde vissoorten aanwezig in de omgeving van het plangebied.

***Effecten op beschermde vissoorten zijn uitgesloten.***

#### **Amfibieën**

Graafwerkzaamheden, voertuigbewegingen en opslag van materiaal kunnen leiden tot het doden en verwonden van bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander (Tabel 1-soort) door het gehele plangebied. Tabel 1-soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door het project. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht.

Er is een populatie alpenwatersalamanders (Tabel 2-soort) aanwezig op het terrein van Koningshof aan de zuidoostkant van de Locht en op het golfterrein. Ook is er in het Klein Goor geschikt leefgebied.. Deze locaties blijven behouden. De aanwezige dieren in het gebied Klein Goor zullen wel een deel geschikt landhabitat (bos) verliezen. Voor Tabel 2-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen mits gewerkt wordt met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Alhoewel een deel van het landhabitat verloren gaat, hoeft dit geen mitigatie omdat er afdoende landhabitat in de omgeving aanwezig blijft. Er zal daarnaast geen voortplantingswater van de alpenwatersalamander verloren gaan gezien er niet gewerkt gaat worden op het terrein van de golfbaan ter plekke van voortplantingswater. Effecten op de gunstige staat van instandhouding van de soort zijn niet aan de orde. Om isolatie van Klein Goor te voorkomen wordt ter hoogte van de Gender een ecoduiker aangebracht. Deze kan onder andere door de alpenwatersalamander gebruikt worden.

***Effecten op bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander zijn niet uitgesloten. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Door de werkzaamheden uit te voeren conform een goedgekeurde gedragscode worden negatieve effecten op de alpenwaterslamander voorkomen. Er is geen sprake van een ontheffingsplicht. De maatregelen om effecten te mitigeren (conform gedragscode) worden in paragraaf 4.6 beschreven.***

### **Reptielen**

Graafwerkzaamheden, voertuigbewegingen en opslag van materiaal kan leiden tot het doden van individuen van de levendbarende hagedis. Door de werkzaamheden gaat tevens een deel van het leefgebied van de levendbarende hagedis in het Klein Goor verloren. Uit de natuurwaardenonderzoeken wordt verwacht dat er in het gebied Klein Goor een zeer kleine populatie aanwezig is (er is één waarneming van de soort gedaan) en mogelijk ook, gelet op het aanwezige biotoop, op de golfbaan. Doordat het in het Klein Goor een zeer kleine populatie betreft van enkele individuen betreft het naar verwachting een restpopulatie ten opzichte van het (geschikter) leefgebied ten westen van het Klein Goor. Door het natuurbeheer in het Klein Goor wordt het gebied op den duur opener en kan het gebied zich ten gunste van de soort ontwikkelen. Ondanks dat een klein deel van het leefgebied aangetast wordt, blijft derhalve de functionaliteit van het overige deel in het Klein Goor behouden en mogelijk verbeterd door het beheer. De wegbermen langs de nieuwe wegen kunnen als nieuw leefgebied en voortplantingsbiotoop dienen voor de soort.

De levendbarende hagedis is een Tabel 2-soort. Voor Tabel 2-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen mits gewerkt wordt met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. De aanleg van de weg zal geen effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Om de barrière werking van de weg tussen de leefgebieden golfbaan en het klein Goor te mitigeren wordt een faunapassage aangelegd. Door het werken conform een goedgekeurde gedragscode kunnen negatieve effecten op de levendbarende hagedis afdoende gemitigeerd worden.

***Door de werkzaamheden uit te voeren conform een goedgekeurde gedragscode worden negatieve effecten op de levendbarende hagedis afdoende gemitigeerd. Er is geen sprake van een ontheffingsplicht. De maatregelen om aan de zorgplicht te voldoen worden in paragraaf 4.6 beschreven.***

### **Overige soorten**

De kale rode bosmier (Tabel 1) heeft leefgebied in het bos Den Boogerd en in het Oeienbosch ten westen van het plangebied. Tabel 1-soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door het project. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Om te voldoen aan de zorgplicht kunnen eventueel aanwezige mierenhopen voorafgaand aan de werkzaamheden verplaatst worden.

Effecten op andere niet beschermde soorten libellen, dagvlinders, grondgebonden zoogdieren, ongewervelden en planten zijn niet uitgesloten. Echter gelden hiervoor de uitgangspunten in het kader van de Algehele Zorgplicht (Art. 2 Ffwet, Algehele vrijstelling en nauwkeurig werken).

***Effecten op kale rode bosmier (Tabel 1) kunnen niet worden uitgesloten. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soort en verplaatsing van de mierenhopen, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Maatregelen (bijvoorbeeld verplaatsing van nesten) worden in paragraaf 4.6 nader beschreven.***

## 4.4 Toetsing verbodsbepalingen

De onderstaande tabel toont de mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Tabel 7: Mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen onder de Flora- en faunawet.

Beschermingscategorie en soort	Art.8	Art.9	Art.10	Art.11	Art.12
Tabel 1: algemene zoogdieren		X		X	
Tabel 1: vaatplanten	X				
Tabel 1: algemeen voorkomende soorten amfibieën		X		X	
Tabel 1: kale rode bosmier		X		X	
Tabel 2: eekhoorn				X	
Tabel 2: levendbarende hagedis		X		X	
Tabel 2: alpenwatersalamander		X		X	
Tabel 3: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, grootoorvleermuis (spec), watervleermuis, rosse vleermuis		X		X	
Vogels: vogels (algemene broedvogels en soorten met jaarrond beschermde nesten)		X		X	X

*Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.*

*Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.*

*Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.*

*Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.*

*Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.*

Op basis van de toetsing aan de verbodsbepalingen Flora- en faunawet en gezien het feit dat er aantasting is van ontheffingsplichtige gebiedsfuncties (bijvoorbeeld verstoren jaarrond beschermde nesten) is het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet onoverkomelijk.

De consequenties voor bovengenoemde tabel 2 en 3 soorten hebben betrekking op het mogelijk doden en verwonden van individuen en het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen en verstoren van voortplantings-, rust- of verblijfplaatsen van dieren. Voor deze soorten geldt dat er een ontheffing nodig is. Voor algemene soorten (tabel 1) geldt geen ontheffingsplicht, omdat deze vrijgesteld zijn van ontheffing bij ruimtelijke ingrepen. Dit heeft te maken met het feit dat deze soorten wijd verbreid voorkomen en een groot reproductiesucces hebben. Voor deze soorten geldt echter wel de Algemene Zorgplicht (zie paragraaf 4.4.1 en 4.6).

### 4.4.1 Algemene zorgplicht (Art. 2 FFWet)

Voor de overige soorten die niet onder het beschermingsregime van tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet vallen geldt een algehele vrijstelling art.2 Ffwet. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen zonder ontheffing mogelijk zijn, mits er nauwkeurig gewerkt wordt met de daarbij horende voorschriften (bijvoorbeeld, het werk uitvoeren in de minst gevoelige periode, dempen van sloten vanuit een kant af richting open water en dergelijke). Maatregelen die hierbij van toepassing zijn, zijn opgenomen bij de mitigerende maatregelen (paragraaf 4.6).

## 4.5 Ontheffing Flora- en faunawet

Er is een ontheffing noodzakelijk in het kader van de Flora- en faunawet voor artikel 11:

- het wegnemen/verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele beschermde soorten. Het gaat hierbij om: vernietiging/verstoring van een nest van een buizerd.
- de aantasting van essentiële vliegroutes vleermuizen (Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis).

Voor het verkrijgen van een ontheffing is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen (beschreven onder paragraaf 4.6) om versturende effecten voor zowel ontheffingsplichtige als niet ontheffingsplichtige soorten te voorkomen zoals onder andere vleermuizen, eekhoorn en alpenwatersalamander.

## 4.6 Mitigerende maatregelen

In de tabel 8 wordt per soort die beschermd is in het kader van de Flora- en Faunawet (Tabel 2 en 3) en waarvoor maatregelen aan de orde zijn, aangegeven welke mitigerende maatregelen nodig zijn om te zorgen dat de functies van het gebied voor de soort behouden kunnen blijven voor toekomstig gebruik. De soorten die opgenomen zijn in tabel 8 hebben betrekking op de (zwaar) beschermde soorten die het gebied als leefgebied, broedbiotoop of als foerageergebied gebruiken. Soorten waarvan geen actief leefgebied bekend is binnen de planlocatie (bijvoorbeeld das) zijn niet opgenomen, omdat de ingreep geen effecten hebben op deze soorten.

Mitigatie wordt beschreven voor de volgende soorten:

- Eekhoorn: vanwege het vernietigen van nesten.
- Gewone dwergvleermuis: voor het vernietigen, verstoren, onderbreken van vliegroutes.
- Laatvlieger: voor het vernietigen, verstoren, onderbreken van vliegroutes.
- Levendbarende hagedis: voor het gedeeltelijk aantasten van leefgebied van een zeer kleine populatie.
- Aantasting foerageergebied vleermuizen (Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, grootoorvleermuis (spec), Watervleermuis, Rosse vleermuis).
- Alpenwatersalamander: voor het vernietigen van een deel van het landhabitat (overwinteringsplek).
- Buizerd: voor het vernietigen, weghalen van een nestlocatie (deze activiteit is ontheffingsplichtig).

Voor de tabel 1 Flora- en faunawet soorten geldt de algemene zorgplicht (art. 2 Flora- en faunawet). De te treffen maatregelen die hiervoor nodig zijn worden eveneens in tabel 8 besproken.



Tabel 8. Mitigerende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet

Soorten	Functie ingreeplocatie	Effecten	Mitigerende maatregelen
Eekhoorn (tabel 2 Ffwet)	Leefgebied (foerageergebied en nesten)	Gedeeltelijke vernietiging van het leefgebied	<p>Bij de planning van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de seizoensactiviteiten van de eekhoorn, om verstoring in de meest kwetsbare periode (voortplanting) te voorkomen. De eekhoorn maakt jaarlijks een nest voor het grootbrengen van de jongen en aan het eind van de herfst wordt een aantal winternesten gebouwd om de winter in door te brengen. Elk jaar worden de nesten op een andere plek gebouwd. Alleen in de periode dat het nest gebruikt wordt voor de verzorging van de jongen is dat nest beschermd, de winternesten zijn alleen beschermd in de periode dat ze gebruikt worden voor de overwintering. In de tussenliggende perioden is er geen sprake van een nest, voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaats. De voortplantingsperiode loopt globaal van december tot en met augustus. Eekhoorns houden geen winterslaap, maar houden zich wel warm in hun nest. In koude wintermaanden dienen daarom geen bomen met eekhoornnesten gekapt te worden. De kapwerkzaamheden dienen daarom <u>uitgevoerd te worden in de periode half september tot met november</u>. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de kapwerkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de eekhoorn. Deze maatregelen dienen opgenomen te worden als voorwaarden voor de uitvoeringsfase.</p> <p>Voorafgaand aan het kappen dient nogmaals gecontroleerd te worden of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de eekhoorn aanwezig zijn in het plangebied. Bij aanwezigheid van bewoonde verblijfplaatsen dient de kap van de betreffende bomen uitgesteld te worden, totdat de eekhoorns uit zich zelf zijn verdwenen. Vervolgens dient de kap zo snel mogelijk plaats te vinden. Indien geen bewoonde verblijfplaatsen zijn vastgesteld, dienen de kapwerkzaamheden eveneens zo snel mogelijk na de controle uitgevoerd te worden.</p> <p>De bomen met nesten dienen onder ecologische begeleiding gekapt te worden.</p>

Soorten	Functie ingreeplocatie	Effecten	Mitigerende maatregelen
			<p>Conform de gedragscode Bestendig bosbeheer is het nodig een werkprotocol op te stellen voor het daadwerkelijk kappen van de bomen. Dit protocol houdt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Controle op aanwezigheid van dieren in de nesten (middels hoogwerker).</li> <li>- Bomen met nesten voor driederde deel vrijkappen van rest bos zodat er wind op de boom komt. Dieren voelen zich dan minder veilig voor predatoren en verkassen via aangrenzende bomen (eenderde restant) naar omliggende bosstroken. Dit verplaatsen is meestal binnen een dag een feit.</li> <li>- Controle nest vlak voor kap. Daags na vrijkap van nestboom boom met knijpkraan pakken, afzagen en voorzichtig neerleggen. Nacontrole van het nest door ecooloog.</li> </ul> <p>Het verlies aan nestbomen hoeft niet opgevangen te worden omdat er meer dan afdoende (naald)bomen overblijven als alternatieve nestboom.</p> <p>Als mitigerende maatregel ter versterking van het leefgebied van de eekhoorn wordt een eekhoornbrug gerealiseerd. Deze zal van west naar oost over het noordelijke deel (ten noorden van de A67) van de weg komen te liggen.</p>
<p>Gewone dwergvleermuis Laatvlieger Ruige dwergvleermuis Watervleermuis Rosse vleermuis Grootoorvleermuis (spec) (allen Tabel 3 Ffwet)</p>	<p>Verblijfplaatsen, vliegroutes, foerageergebieden</p>	<p>Aantasting van foerageergebied Verstoring, doorsnijding en gedeeltelijke vernietiging vliegroutes</p>	<p>Door de ingreep verdwijnt een deel van het foerageergebied van diverse soorten vleermuizen. Deze aantasting is op te vangen door de aanplant van bloemdragende bomen en struiken die insecten aantrekken. Het bos dat verloren gaat bestaat grotendeels uit naaldhout, waar in verhouding minder insecten op af komen dan in loofhoutbossen.</p> <p>Zomereik en lindes hebben een zeer grote aantrekking op insecten.</p> <p>Het doorsnijden van vliegroutes vormt voor de vleermuizen een knelpunt als hier geen geleidende structuren aangebracht worden die ervoor zorgen dat vleermuizen op enige hoogte gebracht worden voordat ze de nieuwe wegen over kunnen steken zonder daarbij de kans te lopen aangereden te worden. De hoogte die met de nieuwe aanplant bereikt dient te worden bedraagt minimaal 4m. Dit betekent dat er bomen aangeplant kunnen worden die dus minimaal vier meter hoogte hebben (met een</p>

Soorten	Functie ingreeplocatie	Effecten	Mitigerende maatregelen
			<p>kroondiameter van minimaal drie meter).</p> <p>Met name op de locatie langs de Moormanlaan waar de vliegroutes van de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger gelegen zijn (en waar het tracé van de weg de vliegroute zal doorkruisen ten noorden van de A67) is een hop-over een te nemen mitigerende maatregel.</p> <p>Door hier de bomen te behouden en door de bomen in te passen in de taluds (waarbij de stammen deels in de bodem komen te staan) leidt dit tot functiebehoud op de kortere termijn. Doordat de bomen langzaam afsterven, krijgt de nieuwe aanplant tijd om tot volwassenheid te groeien om vervolgens de functie als hop-over over te nemen. De functie van de vliegroute op de locatie blijft zowel op korte, als op lange termijn behouden.</p> <p>Om negatieve effecten op vleermuizen te voorkomen in het kader van de zorgplicht dienen de werkzaamheden aan de bomen rond deze locatie buiten de actieve periode (april - oktober) van vleermuizen uitgevoerd te worden. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis. Deze maatregelen dienen opgenomen te worden als voorwaarden voor de uitvoeringsfase.</p> <p>Daar waar vliegroutes onder de wegenstructuur door geleid kunnen worden dient rekening te worden gehouden met de verlichting van de onderdoorgang.</p> <p>Aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen in bomen en/of bebouwing treedt niet op omdat deze niet zijn aangetroffen of omdat de verblijfplaatsen behouden blijven. Mitigerende maatregelen hiervoor zijn niet aan de orde.</p>
Levendbarende hagedis (tabel 2 Ffwet)	Leefgebied van een zeer kleine populatie	Gedeeltelijke vernietiging leefgebied	De werkzaamheden aan het tracé tussen de Locht en de A67, dienen in het kader van de zorgplicht buiten de kwetsbare periode van de soort uitgevoerd te worden. De minst kwetsbare periode is de periode na de winterrust en vóór de voortplantingsperiode; dit komt neer op de periode tussen half april en half mei. Deze maatregelen dienen opgenomen te worden als voorwaarden voor de uitvoeringsfase.

Soorten	Functie ingreeplocatie	Effecten	Mitigerende maatregelen
			Vanwege het feit dat het hier om een Tabel 2-soort gaat, het een zeer kleine populatie betreft en het gebied een open karakter krijgt (gunstig voor de levendbarende hagedis) door inrichting (kwaliteitsimpuls) en voortzetting van het beheer, is verdere mitigatie niet aan de orde. Er wordt een faunapassage aangelegd om de verbinding tussen de leefgebieden Klein Goor en de golfbaan te behouden.
Alpenwatersalamander (tabel 2 Ffwet)	Leefgebied	Gedeeltelijke vernietiging leefgebied	De werkzaamheden hebben gedeeltelijke vernietiging tot gevolg van met name landhabitat. Door de herinrichting worden echter ook nieuwe landhabitats (begroeide taluds, nieuw bos e.d.) aangelegd. Voor de soort geldt dat ze een snel aanpassingsvermogen hebben en dat de werkzaamheden niet tot gevolg hebben dat de gunstige staat van instandhouding in het geding komt. Het aanleggen van nieuw voortplantingswater is niet aan de orde, omdat er geen voortplantingswater vernietigd wordt.  Een natuurvriendelijke verbinding (zoals een ecoduiker) onder het zuidelijke deel van het tracé (tussen de A67 en de Locht) kan voor een verbinding zorgen tussen twee natuurgebieden die kunnen dienen als (alternatief) leefgebied voor de soort.
Buizerd (cat. 4), sperwer en havik	Broedbiotoop, leefgebied	Vernietiging van een buizerdnest en aantasting jachtgebied	Een van de buizerdnesten wordt door de werkzaamheden vernietigd, vanwege de aanleg van een rotonde.  Door de aanwezige alternatieven in de omgeving blijft de functionaliteit van het leefgebied voor de buizerd gehandhaafd en is verdere mitigatie niet noodzakelijk. De kap van de horstboom dient te worden uitgevoerd buiten de broedperiode van de soort. In de regel loopt deze van maart tot en met juli. Daarna dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van takkelingen (jongen die reeds uitgevlogen zijn maar nog wel afhankelijk van de ouders) in de omgeving van het nest. Deze jonge vogels kunnen tot in september aanwezig zijn. en/of wanneer onderzoek heeft uitgewezen dat de nestlocatie verlaten is en dat de soort een andere horst gebouwd heeft (bovengenoemde voorwaarden zijn eveneens geformuleerd in de Soortenstandaard Buizerd, RVO, 2014).  De werkzaamheden nabij het buizerd-, havik- en sperwernest ten zuidoosten van De Locht

Soorten	Functie ingreeplocatie	Effecten	Mitigerende maatregelen
			dienen buiten de kwetsbare periode van de soorten uitgevoerd te worden. Indien dit niet mogelijk is, dient alsnog een ontheffing aangevraagd te worden.
Algemene voorkomende soorten broedvogels	Broedbiotoop, leefgebied	Vernietiging van broedbiotoop en foerageergebied	<p>Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Derhalve dienen werkzaamheden aan bomen met in gebruik zijnde nesten niet plaats te vinden tijdens de broedperiode (half februari - eind juli).</p> <p>Wanneer werkzaamheden zijn gepland in de periode waarin broedende vogels aanwezig kunnen zijn, wordt in de periode van 1 september tot uiterlijk 1 maart voorafgaand aan de werkzaamheden, de locatie waar werkzaamheden gaan plaatsvinden en de directe omgeving daarvan (de beïnvloedingsfeer van de werkzaamheden) ongeschikt gemaakt voor broedvogels. Om vestiging van broedvogels in perioden waarin niet wordt gewerkt (waaronder weekenden) te voorkomen, dienen, in verband met gewinning, elkaar afwisselende maatregelen te worden getroffen. Deze kunnen bijvoorbeeld bestaan uit, afhankelijk van de te verwachten soorten, het plaatsen van vogelverschrikkers, ophangen van linten, plaatsen gaskanon en verstoring met aangelijnde honden.</p> <p>Voorafgaand aan werkzaamheden wordt binnen de te verwachten beïnvloedingsfeer van de werkzaamheden gezocht naar broedende vogels. In voorkomende gevallen worden nesten duidelijk en zonder verstoring te veroorzaken gemarkeerd, ontzien en/of afgeschermd tot het tijdstip waarop het nest wordt verlaten na succesvol broeden. Indien het vermoeden bestaat dat de werkzaamheden alsnog leiden tot verstoring met wezenlijke invloed op het broedsucces, wordt maatwerk getroffen of worden de werkzaamheden opgeschort</p> <p>Door de herontwikkeling van EHS gebieden, waarbij onder meer ook boscompensatie plaats zal hebben is het mitigeren van nieuwe foerageergebieden voor de toekomst geregeld. Andere mitigatie, anders dan het werken buiten de broedperiode, is niet noodzakelijk.</p>
Algemeen voorkomende tabel 1 Flora- en	Leefgebied, foerageergebied,	Verwijdering/ aantasting van	De exemplaren van tabel 1 soorten planten (Grasklokje en mogelijk ook Brede

Soorten	Functie ingreeplocatie	Effecten	Mitigerende maatregelen
faunawet soorten (Grasklokje, Kleine maagdenpalm, Brede wespenorchis, Koningsvaren, Kale rode bosmier, Vos, Bunzing, Wezel, Bosmuis, Mol, Bosspitsmuis, Konijn, Huisspitsmuis, Egel, Haas, Ree, Bruine kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander etc.)	groeiplek, voortplantingsgebied	groeiplek (alleen voor Grasklokje) Vernietiging leefgebied	<p>wespenorchis, Kleine maagdenpalm en Koningsvaren) dienen in het kader van de zorgplicht verplant te worden voorafgaand aan de werkzaamheden. Deze werkzaamheden dienen door een ecooloog te gebeuren of te begeleiden.</p> <p>Op aanwijzing van de ecooloog worden de planten herplant op de plaatsen die door de ecooloog geschikt bevonden worden.</p> <p>De werkzaamheden hiervoor dienen uitgevoerd te worden in het voorjaar en bij vochtig weer, wanneer de soorten vegetatief (niet bloeiend dus) aan te treffen zijn (rond april, mei). De planten dienen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden herplant te worden.</p> <p>Voor de overige algemeen voorkomende soorten geldt dat de werkzaamheden zoveel als mogelijk buiten de meest kwetsbare periode uitgevoerd dienen te worden. Idealiter kunnen deze werkzaamheden in de periode vanaf half augustus uitgevoerd worden tot en met november.</p>

## 5 Conclusie en vervolgstappen

### 5.1 Conclusie

#### **EHS**

Er is compensatie nodig in het kader van ruimtebeslag op de EHS. De compensatieverplichting binnen de Provincie Noord Brabant kan worden gerealiseerd binnen de huidige begrenzing van de EHS en mag op basis van de overgangsbepalingen van de Verordening Ruimte 2014 ook buiten de EHS worden gerealiseerd. De EHS-compensatie voor de Kempenbaan West wordt planologisch ingevuld door gebruikmaking van het 'nee-tenzij principe' en de mogelijkheid van compensatie buiten de EHS op in het verleden daarvoor verworven gronden onder gebruikmaking van de overgangsbepalingen. Daarnaast wordt een deel van de compensatieopgave EHS fysiek gecompenseerd als invulling van de 'nog niet gerealiseerde EHS' in gebied Zilverackers. Laatstbedoelde percelen vallen buiten het voorliggende bestemmingsplan.

Compensatie volgens het 'nee-tenzij principe' wordt gerealiseerd op enkele percelen nabij het Groot Goor. De compensatie buiten de EHS op basis van de overgangsbepalingen wordt gerealiseerd langs de beken Poelenloop en de Gender volgens de visie op gebiedsontwikkeling Zilverackers.

#### **Flora- en faunawet**

Overtredingen in het kader van de Flora- en faunawet kunnen niet geheel voorkomen worden. Specifieke mitigerende maatregelen voor verschillende soorten en een ontheffing voor de buizerd en vleermuizen is aan de orde. De maatregelen ter voorkoming van overtredingen dienen voor de uitvoeringsperiode in een werkprotocol te worden opgenomen.

Op basis van de bevindingen en de naar aanleiding hiervan te nemen mitigerende maatregelen bestaat de verwachting dat een ontheffing verkregen zal worden. Als gevolg hiervan zal de flora- en faunawet de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan niet in de weg staan.

### 5.2 Vervolgstappen

#### **EHS**

De globale doelen voor inrichting en beheer van de natuurtypen zijn opgenomen in het document 'Compensatieplan en wijziging EHS begrenzing'. De EHS-compensatie is afgestemd met de provincie en het college van Gedeputeerde Staten heeft het verzoek om herbegrenzing van de EHS inmiddels akkoord bevonden.

#### **Flora- en faunawet**

De volgende stappen worden uitgevoerd:

- Om effecten op beschermde soorten te voorkomen, zijn mitigerende maatregelen opgesteld in het kader van de Flora- en faunawet. De maatregelen voor de buizerd en de gewone dwergvleermuis/ laatvlieger dienen eveneens als onderbouwing voor de ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet.
- Er moet tijdens uitvoering volgens een goedgekeurde gedragscode (bijvoorbeeld de gedragscode Bouwend Nederland), geformuleerd in een ecologisch werkprotocol, worden gewerkt (met name bij Tabel 2 Ffwet soorten zoals eekhoorn).
- Voor werkzaamheden nabij voor vleermuizen relevante gebieden (vliegroutes), werkzaamheden in leefgebied van de alpenwatersalamander en levendbarende hagedis en het kappen van bomen waar eekhoornnesten in aanwezig zijn, dienen werkinstructies te worden opgesteld en uitgevoerd. Deze instructies (maatregelen) worden voorafgaand aan de uitvoeringsperiode in een ecologisch werkprotocol uitgewerkt.





## Bijlage 1: Bronnen

- ARCADIS (2011) Natuurwaardenonderzoek aansluiting Kempenbaan op de A67. Gemeente Veldhoven. Document nummer: 075935387:A – Definitief.
- ARCADIS (2013a) Milieueffectrapport Kempenbaan en nieuwe aansluiting N67. Gemeente Veldhoven. Document nummer: 076559105:A.1 – Definitief.
- ARCADIS (2013b) Passende Beoordeling Kempenbaan en Aansluiting A67. Gemeente Veldhoven. Documentnummer: 076789146:A – Definitief.
- ARCADIS (2013c) Infra-studie Kempenbaan –Aansluiting A67 Veldhoven. Gemeente Veldhoven. Documentnummer: 076903218:0.3 – Definitief.
- ARCADIS (2013d) Aanvulling MER Kempenbaan en Aansluiting A67. Gemeente Veldhoven. Documentnummer: 077171381:0.4 – Definitief.
- Cools (2012) Onderzoek naar beschermde en bedreigde planten- en diersoorten in het zoekgebied Westparallel N69.
- Dobben, H.F. van, Bobbink, R., Bal, D. & Hinsberg, A. van (2012) Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397.
- Ecologica (2012) Tussentijdse notitie vleermuisonderzoek Kempenbaan te Veldhoven.
- Ecologica (2013) Notitie nader onderzoek vleermuizen en steenanjer Kempenbaan te Veldhoven.
- Gemeente Veldhoven. Landschapsplan Zilverackers. Vastgesteld 31 mei 2011.
- Hanhart Consult (2013) Hydrologisch vooronderzoek EGM Klein goor (incl. flora en fauna).
- Sovon.nl.
- Synbiosys.alterra.nl. De gebiedendatabase van het Ministerie van EL&I.
- Ravon.nl.
- Verspreidingsatlas.nl.
- Waarneming.nl.
- Zoogdieratlas.nl.

## Bijlage 2: Tabel Flora- en faunawet beschermde soorten

In de tabel 5 worden alle aangetroffen beschermde soorten, met uitzondering van broedvogels cat. 5, art. 11 Ffwet, opgesomd.

Soort	Latijnse naam	Flora- en faunawet
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Tabel 3, bijlage IV HR
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Tabel 3, bijlage IV HR
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	Tabel 3, bijlage IV HR
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Tabel 3, bijlage IV HR
Grootoorvleermuis spec.	<i>Plecotus spec.</i>	Tabel 3, bijlage IV HR
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	Tabel 2
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	Art.11 cat. 1
Ransuil	<i>Asio otus</i>	Art.11 cat. 4
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	Art.11 cat. 4
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	Art.11 cat. 4
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	Art.11 cat. 4
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>	Art.11 cat. 2
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	Tabel 1
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Tabel 1
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	Tabel 1
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>	Tabel 1
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	Tabel 1
Haas	<i>Lepus europeus</i>	Tabel 1
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Tabel 1
Mol	<i>Talpa europea</i>	Tabel 1
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	Tabel 1
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	Tabel 1
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	Tabel 1
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	Tabel 1
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	Tabel 1
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	Tabel 1
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Tabel 1
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Tabel 1
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	Tabel 1
Kale rode bosmier	<i>Formica polyctena</i>	Tabel 1
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	Tabel 1
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>	Tabel 1
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>	Tabel 1
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>	Tabel 1

## **Bijlage 3: Verspreiding tabel 2 en 3 soorten Flora- en faunawet**



**Legenda**

**vogels**

- steenuil
- huismus
- spenwer
- ransuil
- buizerd
- havik

**vleermuizen**

- gewone dwergvleermuis
- ruige dwergvleermuis
- baardvleermuis
- grootoorvleermuis
- laatvlieger
- watervleermuis
- Myotis spec.

**overige zoogdieren**

- verblijfplaats
- vliegroute
- fourageergebied
- ▲ eekhoorn



project		Kierpeddebaan West	
ontwerper		ecologie	
blad	A0	projectnummer	B01062.000200
schaal	1 : 1 000	ontwerper	L. Bekkers
datum	28-02-2014	gecheckt	S. Brandt





**Legenda**

Flora

- ◆ blauwe knoop
  - ◆ bosbies
  - ◆ bosgierstus
  - ◆ brede wespenorchis
  - ◆ edele koekoeksblom
  - ◆ grasklokje
  - ▲ grondster
  - ▲ groot luikerstruid
  - ▲ groot springzaad
  - ▲ grote boterbloem
  - ▲ kleine zaagdenpalm
  - koningsvaren
  - struifdruif
- 
- bloemrijke berm (heischraal)
  - bloemrijke berm (zandige droge graslanden)
  - eigenbroekbos
  - knuiderrijke tietruigte
  - Ecologische Hoofdstructuur



Flora - Referentiealternatief



Project : Kempenbaan - aansluiting A67	
Onderdeel : Effecten op EHS	
Projectnr. : B01064.000200	Projectleider : XXX
Blad : A3	Opmerking :
Datum : 06-12-2011	▲
Schaal : 1 : 10 000	
Cetabond : D - Brande	

## Bijlage 4 Wettelijk kader Flora- en faunawet

### **Flora- en faunawet**

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de Flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

De Flora- en faunawet heeft belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

### **Algemene zorgplicht**

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van "basisbescherming" opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet. Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Activiteiten kunnen zo nodig door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

### **Verbodsbepalingen**

De algemene verbodsbepalingen zijn handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten mogelijk in gevaar brengen. Deze verbodsbepalingen vormen een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

#### **ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)**

*Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen. Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten. Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.*

*Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.*

*Artikel 13. Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.*

### **Vrijstelling en ontheffing**

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.



Tabel 8: Beschermingscategorieën AMvB artikel 75 Flora- en faunawet.

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10.
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	<p>Voor volgens art 75 lid 6 bij AMVB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.</p> <p>Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;</li> <li>- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> <li>dwingende reden van groot openbaar belang;</li> <li>ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort;</li> </ul> </li> <li>- enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;</li> <li>- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;</li> <li>- er zorgvuldig wordt gehandeld.</li> </ul> <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.</p>
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	<p>Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;</li> <li>- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> <li>dwingende reden van groot openbaar belang</li> </ul> </li> </ul> <p>Nb: voor deze groep kan geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter gedane uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;</li> <li>- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;</li> <li>- er zorgvuldig wordt gehandeld.</li> </ul> <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen.</p>

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen.

Tabel 8 geeft aan dat voor verschillende soorten een vrijstelling geldt, wanneer werkzaamheden uitgevoerd worden volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode.

De Unie van Waterschappen heeft een goedgekeurde gedragscode (Unie van Waterschappen, 2005). Het Waterschap Rivierenland heeft ook een beverprotocol geschreven, ingevolge deze gedragscode (Bronsveld et al., 2010).

De gedragscode van de Unie van Waterschappen is niet van toepassing op dijkversterkingen (Unie van Waterschappen, 2005). Toepassing van deze gedragscode leidt niet tot een vrijstelling van de verbodsbepalingen voor soorten van Tabel 2. Wel is de gedragscode van toepassing op andere activiteiten als het dempen van sloten. Voor dergelijke activiteiten is in dat geval geen ontheffing vereist bij de aanwezigheid van Tabel 2-soorten.

### *Vogels*

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn.

De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing is;
- tevens sprake is van één van de volgende belangen:
  - Bescherming van flora en fauna.
  - Veiligheid van luchtverkeer.
  - Volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat het ministerie van EL&I voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing verleent voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn soorten aangewezen waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in tabel 9.

Tabel 9: Beschermingscategorieën jaarrond beschermde nesten.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen en leefwijze soorten
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

#### **Toetsingsplicht**

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten voorzien zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij de planlocatie voor?
- Heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- Zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en fauna-wet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- Is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?
- Heeft de initiatiefnemer zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- Welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

## **Bijlage 5: Wettelijk kader Natuurbeschermingswet 1998**

### ***Natura 2000***

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

### ***Vogelrichtlijn***

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

### ***Habitatrichtlijn***

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

### ***Instandhoudingsdoelstellingen***

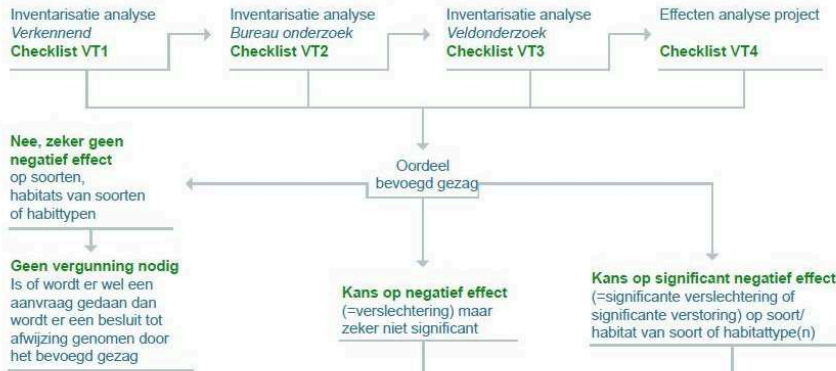
Voor Natura 2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen komen. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die mogelijk gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden hebben (inclusief externe werking), een vergunningplicht. Verlening van een vergunning voor een project is alleen aan de orde wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar komen. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking, zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na goedkeuring door de Europese Commissie.

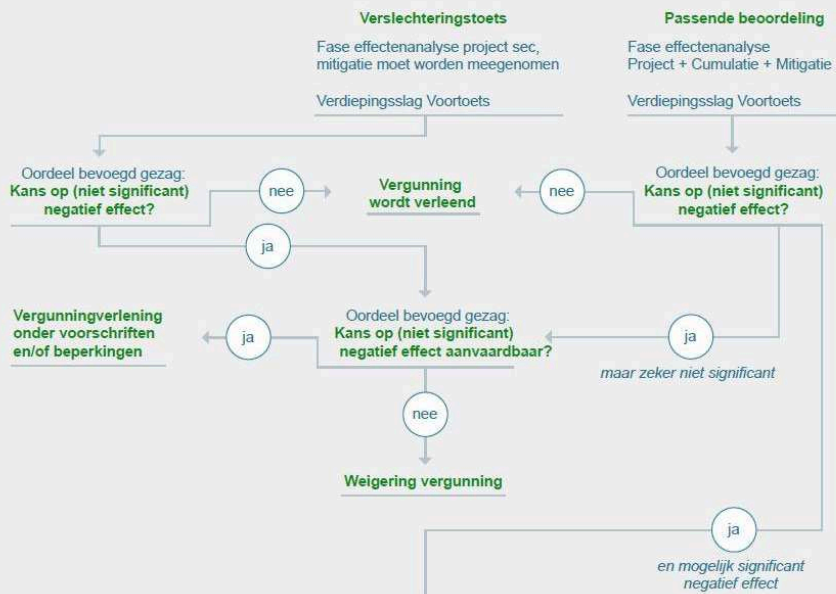
## VOORTOETS



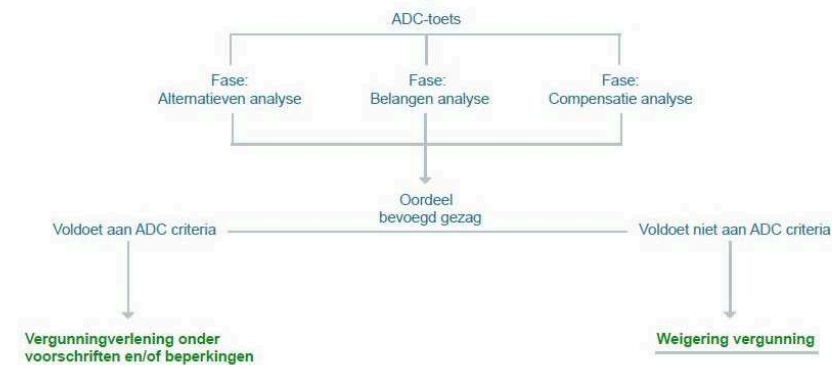
**INVENTARISATIE VOORTOETS:** De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.



## HABITATTOETS



## ADC-TOETS



### **Onderzoek vergunningverlening Natura 2000**

De Natuurbeschermingswet 1998 kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, is een Passende Beoordeling vereist. Als wel verslechtering van de kwaliteit van habitats optreedt, maar deze zeker niet significant is, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, kan een Natuurbeschermingswetvergunning verleend worden. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden.

### **Passende Beoordeling**

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de Passende Beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast, kan het Bevoegd Gezag vergunning verlenen. Als wel significante effecten voorzien zijn, wordt alleen een vergunning verleend als alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaand aan het toestaan van een afwijking compensatie voor alle schade verzekerd zijn (de zogenaamde ADC-toets). Redenen van economische aard kunnen afhankelijk van de schaal ook gelden ook als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na toetsing door de Europese Commissie.

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval wordt bekeken of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Steunpunt Natura 2000, 2010).

### **Verslechteringstoets**

Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren, is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (Ministerie van LNV, 2005) wordt dit begrip uitgewerkt. Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan.

Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

## Bijlage 6: Beleidskader Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

### *EHS*

In de Nota Ruimte is op landelijk niveau de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgelegd. Dit netwerk bestaat uit verbindingzones en beschermde reservaten en Natura 2000-gebieden. Het doel van de EHS is het vergroten en verbinden van natuurgebieden. Door deze verbindingen vindt uitwisseling plaats van planten en dieren tussen gebieden. De EHS is begrensd en planologisch vastgelegd.

Het beschermingsregime is onder de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening vastgelegd in de Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro, 2011/2012) en werkt via provinciale verordeningen door in gemeentelijke bestemmingsplannen. Ruimtelijke ingrepen met significant negatieve effecten zijn niet toegestaan. Het nee, tenzij-regime uit de Nota Ruimte laat alleen onder bepaalde voorwaarden ontwikkelingen toe.

De EHS beoogt het realiseren van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Voor de begrensde EHS (netto EHS) geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een 'nee, tenzij'-regime. Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van deze wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan wanneer deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het Rijk heeft in samenwerking met de provincies het beleidskader Spelregels EHS uitgewerkt. Het Rijk heeft de provincies gevraagd de inhoud van de Spelregels EHS, waaronder saldobenadering, te laten doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid. Compensatie in het kader van de EHS kan kwalitatief zijn, maar is in regel een compensatie in oppervlakte van gelijkwaardige kwaliteit, aansluitend op het natuurgebied waar schadelijke effecten op plaatsvinden.

Voor de compensatie van oppervlakte bestaan omrekeningsregels, al naar gelang de tijdsspanne waarin het te compenseren natuurgebied redelijkerwijze optimaal kan functioneren.

De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het vernietigde areaal waarbij een toeslag op de omvang van het vernietigde areaal wordt berekend, zowel in oppervlak, als in budget, te onderscheiden in de volgende categorieën:

- a. Natuur met een ontwikkeltijd van vijf jaar of minder: geen toeslag.
- b. Tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer.
- c. Tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer.
- d. Bij een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer is maatwerk.